Skellefteå kommun

Miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplan 2045, Skellefteå kommun

Granskningshandling 2026-06-25

Uppdragsnr.: 1097550 Revision: 2 Datum: 2026-06-25

Norconsult

Uppdragsgivare:	Skellefteå kommun
Uppdragsgivarens kontaktperson:	Lovisa Hällkvist, Angelica Eklund Riechert
Konsult:	Norconsult Sverige AB
Uppdragsledare:	Sandra Bidgoli/Cecilia Flygare
Teknikansvarig MKB:	Sandra Bidgoli
Handläggare:	Wilma Johnte

Foto framsida: Utblick över älv. Källa: Visit Skellefteå, 2019.

Revision	Datum	Beskrivning	Upprättat	Granskat	Godkänt
0.1	2026-01-19	Samrådshandling för granskning	Wilma Johnte, Emelie Johansson Krause, Sandra Bidgoli	Cecilia Flygare	Cecilia Flygare
1	2026-01-30	Samrådshandling	Wilma Johnte, Emelie Johansson Krause, Sandra Bidgoli	Cecilia Flygare	Cecilia Flygare
0.2	2026-06-10	Granskningshandling för granskning	Wilma Johnte, Sandra Bidgoli	Cecilia Flygare	Sandra Bidgoli
2	2026-06-25	Granskningshandling	Wilma Johnte, Sandra Bidgoli	Cecilia Flygare	Sandra Bidgoli

Detta dokument är framtaget av Norconsult som del av det uppdrag dokumentet gäller. Upphovsrätten tillhör Norconsult. Beställaren har, om inte annat avtalats, endast rätt att använda och kopiera redovisat uppdragsresultat för uppdragets avsedda ändamål.

Sammanfattning

Detta dokument är en miljökonsekvensbeskrivning av förslag på ny översiktsplan för Skellefteå kommun. Förslaget till ny översiktsplan har arbetats fram av kommunen då den tidigare översiktsplanen slutade gälla årsskiftet 2025/2026. Denna version av miljökonsekvensbeskrivningen utgör granskningshandling. Miljökonsekvensbeskrivningen har delvis reviderats utifrån de förändringar som gjordes i kommunens förslag till översiktsplan efter samråd.

En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan ska fungera vägledande vid fortsatt planering inom kommunen. Översiktsplanen beskriver således kommunens övergripande viljeinriktning vad gäller markanvändning. Enligt miljöbalkens 6 kapitel ska planer och program som kan antas medföra betydande miljöpåverkan miljöbedömas. Förslaget på ny översiktsplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan och denna miljökonsekvensbeskrivning har således upprättats.

Förslaget till ny översiktsplan för Skellefteå kommun innehåller en planbeskrivning med riktlinjer, ställningstaganden och åtgärdsförslag som beskriver kommunens viljeriktning och vidare arbete. Planförslaget utgörs också av en digital karta där orterna Byske, Kåge, Boliden och Bureå pekas ut för mångfunktionell bebyggelse. Översiktsplanen hanterar markanvändning på ett övergripande plan och miljöeffekterna har således också bedömts övergripande och baserat på översiktsplanens riktlinjer, ställningstaganden och åtgärdsförslag.

Mark utanför de fyra tätorterna Byske, Kåge, Boliden och Bureå har redan planlagts med fördjupade översiktsplaner. Dessa har miljöbedömts i separata planeringsprocesser och denna miljökonsekvens-beskrivning beskriver alltså inte de miljöeffekter som markanvändningen inom de fördjupade översiktsplanerna ger upphov till.

Aktuell miljökonsekvensbeskrivningen har avgränsats till att bedöma följande miljöaspekter: **landskapsbild, vattenmiljö, jordbruks- och skogsmark, kulturmiljö, naturmiljö, rennäring, friluftsliv och rekreation** samt **risk, hälsa och säkerhet.** Bedömningen har gjorts utifrån en bedömningsskala, se tabell 1 och den sammantagna bedömningen redovisas i tabell 2.

Tabell 1. Bedömningsskala.

Positiva effekter	Översiktsplanens utvecklingsinriktning och/eller ställningstaganden och riktlinjer bidrar till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning kan också positivt bidra till en förbättring av människors hälsa och miljö.
Negativa effekter	Översiktsplanens utvecklingsinriktning och/eller avsaknaden av ställningstaganden och riktlinjer bidrar inte till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning kan också negativt medföra en försämring av människors hälsa och miljö.

Förslaget till ny översiktsplan för Skellefteå kommun bedöms medföra övervägande positiva effekter som bidrar till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Detta gäller för aspekterna **landskapsbild, vattenmiljö, kulturmiljö, naturmiljö, friluftsliv och rekreation** samt **risk, hälsa och säkerhet.**

Översiktsplanens riktlinjer för **landskapsbilden** bedöms bidra till att hänsyn tas och utveckling sker i harmoni med utpekade landskapskaraktärer inom kommunen. Detsamma gäller för **vattenmiljön** där riktlinjer och ställningstaganden i vidare planering bedöms bidra till att miljökvalitetsnormer för sjöar, vattendrag, kust och grundvatten kan uppnås. Översiktsplanen bedöms ge förutsättningar för ett värnande, bevarande och skyddande av **kulturmiljö** i planeringsprocessen och att tillräcklig för att hänsyn ska tas till riksintresset för kulturmiljövården. Översiktsplanens goda ambitioner avseende grönstruktur bedöms bidra med positiva effekter för **naturmiljö** samt **friluftsliv och rekreation.** Det beror på att översiktsplanen innehåller riktlinjer som ämnar bevara, skydda och utveckla grönområden, naturområden, värdetrakter, livsmiljöer och biologisk mångfald. Översiktsplanen utvecklingsinriktning för **risk, hälsa och säkerhet** bedöms kunna begränsa eller förebygga de negativa effekter som kan uppstå till följd av planering och utbyggnad på markområden där det kan finnas risk för föroreningar, klimatrelaterade risker eller säkerhetsrisker kopplat till störande verksamheter.

De negativa effekter som bedömts uppstå vid genomförande av översiktsplanen gäller för **jordbruks- och skogsmark** samt **rennäring.** Översiktsplanen motsätter sig inte helt ett ianspråktagande av den nationellt betydande **jordbruksmarken** och negativa effekter till följd av förlust i jordbruksareal eller fragmentering kan inte uteslutas. De riktlinjer som presenteras för **skogsbruksmarken** ger ingen tydlig viljeinriktning för hur kommunen konkret kommer bidra till ett hållbart skogsbruk. Översiktsplanens riktlinjer motsätter sig exploatering som påtagligt kan försvåra för rennäringen. Men även mindre och sammanfallande påverkan kan medföra risk för skada på **rennäringen** till följd av fragmentering, ökade barriäreffekter och bortfall av betesmark. Därav har negativa effekter inte kunnat uteslutas för rennäringen.

Tabell 2. Redovisar om de miljöeffekter som bedöms uppstå till följd av översiktsplanens genomförande är positiva eller negativa.

Miljöaspekt	Effekter
Landskapsbild	Positiva effekter
Vattenmiljö	Positiva effekter
Jordbruks- och skogsmark	Negativa effekter
Kulturmiljö	Positiva effekter
Naturmiljö	Positiva effekter
Rennäring	Negativa effekter
Friluftsliv och rekreation	Positiva effekter
Risk, hälsa och säkerhet	Positiva effekter

De miljöbedömningar som gjorts inom ramen för denna miljökonsekvensbeskrivning utgör ett underlag för att i efterföljande planarbete genomföra anpassningar och åtgärder för att förebygga, minimera eller förhindra negativa effekter på miljön. Kommunens fortsatta arbete består av att implementera och fördjupa de riktlinjer som bedömts medföra positiva effekter för miljön i nya planer, program och strategier. Detta för att skapa en röd tråd mellan de olika planeringsnivåerna och säkerställa att översiktsplanens goda ambitioner återkommer genomgående i planeringen.

Innehåll

1 Inledning 6
1.1 Bakgrund 6
1.2 Syfte 6
2 Metod för bedömning 7
3 Avgränsning och samråd 8
3.1 Samråd om avgränsning 8
3.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning 8
3.3 Alternativredovisning 9
3.4 Saklig avgränsning 10
3.5 Koppling till andra planer och program 12
4 Alternativ 14
4.1 Nollalternativ 14
4.2 Planförslag 15
5 Förändringar av planförslaget inför granskning 17
5.1 Omhändertagna åtgärdsförslag och ändringar i översiktsplanen 17
6 Miljöbedömning 19
6.1 Landskapsbild 19
6.2 Vattenmiljö 22
6.3 Jordbruks- och skogsmark 26
6.4 Kulturmiljö 30
6.5 Naturmiljö 34
6.6 Rennäring 40
6.7 Friluftsliv och rekreation 45
6.8 Risk, hälsa och säkerhet 47
7 Uppfyllelse av miljökvalitetsmål 55
8 Samlad bedömning 57
8.1 Fortsatt arbete 59
8.2 Uppföljning 60
9 Referenser 61

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Skellefteå kommun berörs av den industriella omställningen som pågår i norra Sverige och står därmed inför en snabb samhällsomvandling. I nuläget har kommunen cirka 75 000 invånare, men fram till år 2045 planerar kommunen för 100 000 invånare. Skellefteå kommuns tidigare översiktsplan antogs år 1991 och sedan dess har kommunen arbetat med att ta fram fördjupade översiktsplaner, tematiska tillägg och program för de områden där efterfrågan och behov funnits. Detta innebär att kommunen har ett stort antal fördjupade planer, program och strategier spridda över kommunens geografiska yta.

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. För att se till att översiktsplanen är aktuell ska kommunen anta en planeringsstrategi som bidrar till att översiktsplaneringen sker kontinuerligt och att förändrade förutsättningar kan fångas upp. Från år 2024 gäller att om kommunen inte antar en planeringsstrategi inom ett visst tidsintervall, antas översiktsplanen vara inaktuell. Av övergångsbestämmelserna till plan- och bygglagen framgår även att översiktsplaner och ändringar av dem antagna före den 1 januari 2004 ska upphöra att gälla vid utgången av 2025.

Den snabba samhällsomvandling som Skellefteå kommun står inför i kombination med att tidigare översiktsplan inte längre är aktuell, medför att kommunen är i behov av att uppdatera den långsiktiga utvecklingsinriktningen, önskade utvecklingen och den övergripande mark- och vattenanvändningen inom kommunens gränser. Kommunstyrelsen har därför beslutat att en ny digital kommuntäckande översiktsplan ska tas fram.

1.2 Syfte

Det huvudsakliga syftet med översiktsplanen för Skellefteå är att den översiktligt ska visa utvecklingsinriktningen och mark- och vattenanvändningen inom kommunen samt vilken hänsyn som tas till riksintressen, andra värdefulla intressen, människors hälsa, risk och säkerhetsaspekter. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön till år 2045 och ge vägledning om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas utvecklas och bevaras.

Enligt miljöbalken (MB) ska kommunen göra en strategisk miljöbedömning när en plan eller ett program ska upprättas eller ändras. Den strategiska miljöbedömningens första steg är att undersöka om genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram. Genomförandet av en översiktsplan antas i regel alltid medföra en betydande miljöpåverkan.

2 Metod för bedömning

En översiktsplan redovisar övergripande hur kommunen vill använda mark- och vattenområden under en längre tid, i det här aktuella fallet fram till år 2045. Det långa tidsperspektivet och att det saknas detaljerade uppgifter om kommande skeden och byggnationer, medför en osäkerhet i bedömningarna. Planen är inte heller bindande utan vägledande till sin karaktär och ska förverkligas genom fortsatt planering och genom överenskommelser mellan kommunen, markägare och andra aktörer. Med hänsyn till översiktsplanens mer övergripande karaktär blir därför de direkta konsekvenserna svåra att bedöma. Fokus ligger i stället på att översiktligt belysa och beskriva miljöeffekterna som kan komma att uppstå av den planerade markanvändningen. Ett nollalternativ har tagits fram och behandlas under avsnitt 4.1 Nollalternativet.

I kapitel 4 görs en beskrivning av den miljöpåverkan som kan uppstå enligt planens intentioner, se bedömningsskala i tabell 3. För att beskriva och värdera de förändringar som kan uppstå vid ett genomförande av översiktsplanen används bedömningsgrunder. Dessa kan bland annat utgöras av vedertagna miljökvalitetsmål, miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten och lagstiftning som reglerar till exempel strandskydd. Under respektive aspekt i kapitel 5. Miljöbedömning ges förslag på revidering av planförslaget till ny översiktsplan. Åtgärdsförslagen syftar till att lindra, minimera eller förhindra bedömd miljöpåverkan. I vissa fall utgör de underlag vid efterföljande planarbeten eller tillståndsprocesser.

Tabell 3. Bedömningsskala.

Positiva effekter	Översiktsplanens utvecklingsinriktning och/eller ställningstaganden och riktlinjer bidrar till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning kan också positivt bidra till en förbättring av människors hälsa och miljö.
Negativa effekter	Översiktsplanens utvecklingsinriktning och/eller avsaknaden av ställningstaganden och riktlinjer bidrar inte till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning kan också negativt medföra en försämring av människors hälsa och miljö.

Av miljöbalkens sjätte kapitel framgår det att miljökonsekvensbeskrivningen ska redogöra hur hänsyn tas till relevanta miljökvalitetsmål, dessa redovisas i kapitel 6. Uppfyllelse av miljökvalitetsmål. Huruvida planförslaget bidrar till dessa miljömål görs enligt följande kategorier:

- Planförslaget bedöms *bidra* till att målet har möjlighet att uppfyllas.
- Planförslaget bedöms *både bidra och motverka* till att målet har möjlighet att uppfyllas.
- Planförslaget bedöms *inte bidra* till att målet har möjlighet att uppfyllas.

3 Avgränsning och samråd

3.1 Samråd om avgränsning

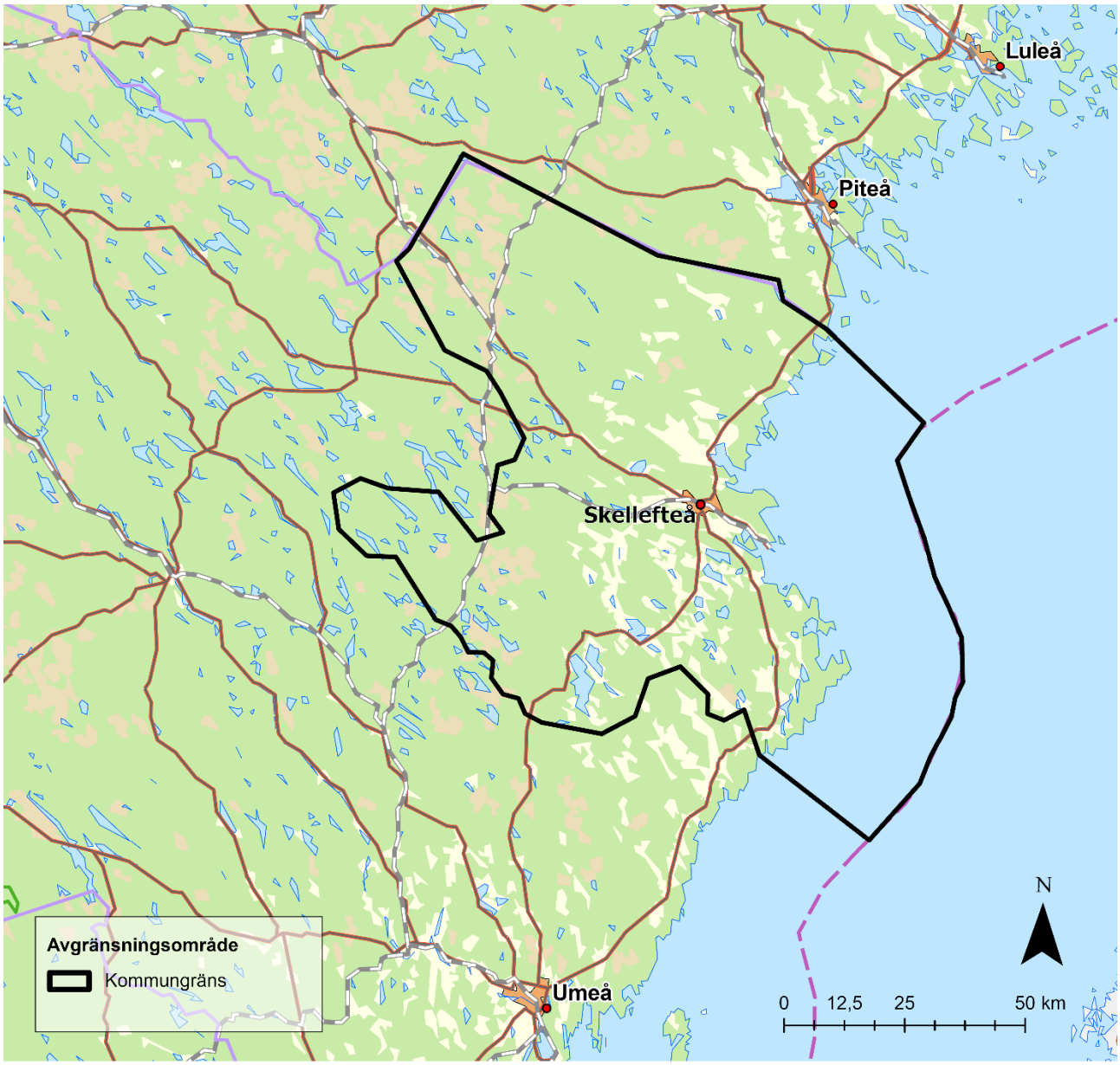
Enligt miljöbalken ska avgränsningen av en miljökonsekvensbeskrivnings omfattning och detaljeringsgrad ske genom ett avgränsningssamråd med de kommuner, länsstyrelser och myndigheter som kan antas vara berörda av planen. Skellefteå kommun har den 22 september 2025 genomfört ett avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Västerbottens län. Länsstyrelsen har i sitt yttrande gällande avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen huvudsakligen angett följande (Länsstyrelsen, 2025):

- Fokus bör ligga på en övergripande och strukturell nivå i syfte att synliggöra den planerade bebyggelsestrukturens samlade och kumulativa effekter.
- Frågor som redan utretts tillräckligt i befintliga planer behöver inte utredas igen i översiktsplanen, dock kan tidigare bedömningar behöva kompletteras avseende vissa frågor eller för att fånga strukturella eller kumulativa effekter som inte redan hanterats i befintliga planer.
- Nollalternativet utgörs av de ramar som framgår av befintliga fördjupningar och tillägg som kommunen bedömer aktuella enligt sin planeringsstrategi. Den översiktsplan från 1991 som gick ut före årsskiftet 2025–2026 anses inte vara relevant.
- Relevanta aspekter att hantera i miljökonsekvensbeskrivningen utifrån kommunens förslag på miljöaspekter är *riksintressen*, *landskap och bebyggelse samt kulturmiljö*, *kommunikation och mobilitet*, *jordbruksmark*, *rennäring*, *människors hälsa och säkerhet*, *miljökvalitetsnormer* och *energiinfrastruktur.*
- Förslag på ytterligare aspekt att hantera är *Ämnen och mineral*.
- Gällande aspekterna *naturmiljö, friluftsliv, jakt och rekreation* väntas planen inte innebära betydande påverkan jämfört med de inriktningar som redan utretts och beslutats i befintliga planer. Det kan dock vara intressant att studera de olika plandelarnas kumulativa påverkan på tillgängligheten till och inom större sammanhängande stråk och områden.
- Relevanta miljömål får gärna integreras som en del av bedömningen av de olika aspekterna. Miljömålet *God bebyggd miljö* anses särskilt relevant.
- Det rekommenderas att landsbygdsplan (FÖP Landsbygderna) som innehåller en stor andel kommunövergripande frågor vidareutvecklas som en integrerad del av den nya kommuntäckande översiktsplanen.

3.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Geografiskt avgränsas översiktsplanen till Skellefteå kommun som ligger i Västerbottens län, se figur 1. Miljökonsekvensbeskrivningens geografiska avgränsning omfattar dels den mark som fysiskt berörs av översiktsplanen, dels ett större område, det så kallade influensområdet. Influensområdets storlek varierar utifrån vilken miljöaspekt som berörs. För den aktuella planen är det främst vattenmiljön och rennäring som kan komma att påverkas utanför planområdets gränser.

Genomförandet av översiktsplanen för Skellefteå planeras pågå fram till år 2045. Aktuell miljökonsekvens-beskrivning har samma tidshorisont.

Figur 1. Miljökonsekvensbeskrivningens geografiska avgränsning utgörs av Skellefteås kommungräns.

3.3 Alternativredovisning

Enligt 6 kap. miljöbalken ska en MKB identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Den ska också innehålla uppgifter om miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs, ett så kallat nollalternativ. I denna MKB redogörs för två alternativ:

- **Nollalternativet** - Översiktsplanen genomförs inte och nuvarande utvecklingstrend fortsätter enligt kommunens fördjupade översiktsplaner, program och strategier då den tidigare översiktsplanen upphörde att gälla vid årsskiftet 2025–2026. Se avsnitt *4.1 Nollalternativ*.

- **Planförslaget** – En ny översiktsplan för Skellefteå som gäller fram till år 2045 med föreslagen markanvändning, riktlinjer och redovisade hänsynstaganden för kommande planering. Se avsnitt *4.2 Planförslag*.

3.4 Saklig avgränsning

En MKB ska enbart behandla de miljöaspekter för vilka betydande miljöpåverkan kan uppkomma vid genomförandet av planförslaget. Aktuella miljöaspekter som miljökonsekvensbeskrivningen kommer att behandla och avgränsa redovisas nedan, se tabell 4.

Tabell 4. Miljöaspekter som hanteras i denna MKB.

Miljöaspekt	Motivering
Landskapsbild	Bebyggelse samt natur- och kulturmiljö har inverkan på landskapet och vår upplevelse av det. Exploatering kan medföra påverkan på landskapsbilden genom brutna siktlinjer och minskad upplevd tillgänglighet till exempelvis vattenmiljöer.
Kulturmiljö	Skellefteå kommun har ett rikt arkeologiskt kulturarv och många olika typer av fornlämningar återfinns inom kommunen. Detta innebär att vissa områden kan vara särskilt känsliga för ingrepp eller exploateringar.
Naturmiljö	Inom kommunen finns skyddade naturmiljöer och värdetrakter med höga naturvärden. Ianspråktagande av naturmark kan påverka värdefulla naturmiljöer, livsmiljöer och viktiga spridningssamband.
Rennäring	Rennäring bedrivs i stora delar av Skellefteå kommun och marken inom kommunen har stor betydelse som vinterbetesområde. Ianspråktagande av naturmark kan leda till betesbortfall, att viktiga funktionella samband (så som flyttleder) bryts och att betesområden och uppsamlingsplatser minskar i storlek eller faller bort. Rennäringen kan även påverkas av buller, ökad trafik och mänsklig aktivitet.
Jordbruks- och skogsmark	Det finns stora arealer av jordbruksmark och skogsmark inom kommunen. Jordbruksmark är av nationell betydelse och brukningsvärd jordbruksmark får inte tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det inte behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen är skyddad enligt miljöbalken och marken ska så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.
Friluftsliv och rekreation	I Skellefteå kommun erbjuds en varierande miljö för friluftslivet och rekreationen, med tillgång till både hav och älv samt skogbeklädda berg och dalar. Ianspråktagande av markområden kan begränsa möjligheten till friluftsliv och rekreation.
Vattenmiljö	Inom planområdet finns ett antal registrerade vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Kommunerna ska i sin fysiska planering och vid planläggning enligt plan- och bygglagen agera så att miljökvalitetsnormerna kan följas. Inom kommunen finns vattenskyddsområden. Inom vattenskyddsområden gäller skyddsföreskrifter som reglerar vilka verksamheter inte får utövas med fara för förorening av dricksvattnet.
Risk, människors hälsa och säkerhet	Inom kommunen förekommer förorenade områden, sulfidjord och radon vilka kan medföra risker vid exploatering inom dessa områden. Etablering av störande/miljöfarliga verksamheter kan medföra risker för människors hälsa och miljö avseende till exempel buller och utsläpp. Pågående klimatförändringar kan orsaka skyfall, översvämningar, skred och erosion vilket kan medföra risker för människors hälsa och säkerhet.

Riksintressen

Enligt 3 och 4 kap. MB kan områden av särskild betydelse ur ett nationellt perspektiv vara av riksintresse. Områden som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra, skada eller motverka dem.

Inom kommunen finns följande riksintressen:

- Riksintresse för rennäring enligt 3 kap. 5 § MB.
- Riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 5 § MB.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB.
- Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § MB.
- Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB.
- Riksintresse för mineraler enligt 3 kap. 7 § MB.
- Riksintresse för energiproduktion (vindbruk) enligt 3 kap. 8 § MB.
- Riksintresse för kommunikationer (väg, järnväg, flygplats, sjöfart) enligt 3 kap. 8 § MB.
- Riksintresse för totalförsvaret (kraftförsörjning och ledningsnät, skjutfält) enligt 3 kap. 9 § MB.
- Riksintresse för vattendrag (Byskeälv, Åbyälv, Sävarån, Vindelälven) enligt 4 kap. 1 § MB.

De riksintressen som är relevanta att behandla utifrån MKB:ns avgränsning av miljöaspekter är naturvård, friluftsliv, rennäring, vattendrag och kulturmiljövård. Riksintressena beskrivs under respektive miljöaspekt som intresset berör, se kapitel *5 Miljöbedömning*. Även om avgränsade miljöaspekter inte berör alla riksintressen, kan avgränsade riksintressen sammanfalla med eller ligga i anslutning till övriga riksintressen som förekommer inom kommunen. Generellt gäller att områden som är av riksintresse för totalförsvaret väger tyngre än övriga riksintressen och därför ska ges företräde.

Energi- och transportinfrastruktur

Genom Skellefteå kommun planeras det för en ny vätgasledning och järnväg (Norrbotniabanan). Infrastrukturen är av storskalig karaktär och kommer innebära ingrepp i landskapet som kan orsaka påverkan på samtliga av de aspekter som avhandlas i denna miljökonsekvensbeskrivning. Infrastrukturen prövas i separata processer, där miljöbedömningar kommer genomföras för vätgasledningen respektive Norrbotniabanan.

Norrbotniabanans dragning genom kommunen är beslutad och den finns således utpekad i översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta. I det fall bebyggelse planeras inom rekommenderat skyddsavstånd från transportleder för farligt gods bör en riskutredning föregå detaljplanering och genomförande.

Projektet med en ny vätgasledning befinner sig tidigt i planeringsprocessen och dess dragning genom kommunen är inte beslutad. Kommunen har därför valt att inte peka ut den i översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta. Kommunen ser ett behov av tidig dialog vid val av lokalisering av ledningar så att den mest lämpade marken tas i anspråk utifrån avvägningar mellan olika intressen.

3.5 Koppling till andra planer och program

Enligt miljöbalken ska en MKB innehålla information om planförslagets förhållande till andra relevanta planer och program. För Skellefteå kommun finns ett flertal fördjupade översiktsplaner, strategier och program spridda över kommunens geografiska yta. I detta kapitel anges de planer och program som är relevanta i förhållande till den nya översiktsplanen.

Översiktsplan

Skellefteås tidigare översiktsplan vann laga kraft den 21 november 1991 och upphörde att gälla vid årsskiftet 2025–2026. Översiktsplanen har täckt hela kommunens yta och visat den övergripande inriktningen för bebyggelseutvecklingen inom kommunen med bestämmelser och rekommendationer för mark- och vattenanvändningen.

Den nya översiktsplanen som denna miljökonsekvensbeskrivning behandlar kommer att ersätta den äldre översiktsplanen från 1991.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP)

Det finns flera fördjupade översiktsplaner inom kommunen. De fördjupade översiktsplanerna omfattar områdena Burträsk, Jörn, Lövånger, Skelleftedalen, Centrala stan, Kusten, Havet och Landsbygderna inom kommunen.[1] I nuläget jobbar kommunen med att uppdatera den befintliga fördjupade översiktsplanen för Skelleftedalen.

De fördjupade översiktsplanerna innehåller riktlinjer och ställningstaganden som anger utvecklingsinriktningen inom de respektive områdena. Dessa riktlinjer och ställningstaganden ska beaktas vid detaljplaneringen av de geografiska områdena. Nuvarande fördjupade översiktsplaner täcker stora delar av kommunens land- och vattenområden och deras innehåll kommer fortsatt vara aktuellt med den nya översiktsplanen.

Kommunen arbetar även med framtagande av fördjupade översiktsplaner för orterna Boliden, Bureå, Byske och Kåge där det i nuläget inte finns några fördjupningar avseende markanvändningen.

Tematiska tillägg

Kommunen har ett tematiskt tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och jobbar i nuläget med att ta fram ett tematiskt tillägg för vindkraftsutbyggnad.

Tematiskt tillägg: Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Skellefteå kommuns plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) antogs 2015. I planen pekas områden ut där strandskyddet kan upphävas om åtgärden som planeras långsiktigt främjar en positiv sysselsättningseffekt och bidrar till att upprätthålla serviceunderlaget på landsbygden. Planen ska fungera som vägledning vid detaljplanering och bygglovsgivning samt vid handläggning av strandskyddsdispenser. I planen pekas områden längs med kusten, Burträsk, Bygdeträsk, Bjursjön, Kalvträsk, Lidträsk, Granträsk, Ljusvattnet, Bodaträsket, Storkågeträsket, Kvarnforsen och Lill-Klintträsket ut som LIS-områden.

[1] Mer information om de fördjupade översiktsplanerna och deras innehåll med riktlinjer och ställningstaganden finns på Skellefteå kommuns hemsida https://skelleftea.se/invanare/startsida/trafik-och-samhallsutveckling/planering-i-kommunen/oversiktsplaner.

Tematiskt tillägg: Vindkraftsplan

Skellefteå kommuns vindkraftsplan från 2014 upphävdes under 2022 och sedan dess har arbetet med en ny uppdaterad plan pågått. Vindkraftsplanen ska fungera som ett stöd och beslutsunderlag vid hantering av vindkraftsfrågor inom kommunen. Målet med vindkraftsplanen är att främja en strukturerad och långsiktig planering av vindkraftsutbyggnad i kommunen. I nuvarande förslag till vindkraftsplan pekas de två områdena Laxheden och Övre Stormyran ut som lämpliga för etablering av vindkraft.

Strategier och program

Det finns flertalet strategier, program och riktlinjer för kommunen där frågor gällande bland annat miljö- och klimat, kulturmiljö, trafik, dagvatten, vatten- och avlopp, renhållning, avfall, masshantering, hållbart byggande hanteras mer ingående. Kommunen har även en utvecklingsstrategi för hållbar samhällsomvandling till 2030 och ett kulturmiljöprogram som ska beaktas vid planering.

Skellefteå 2030 Strategi för hållbar samhällsomvandling

Skellefteå kommun har arbetat fram en strategi som visar inriktningen på de aktiviteter som behöver genomföras i samband med kommunens befolkningsmål om att bli 90 000 invånare till 2030. Strategin behandlar inriktningen och vägval gällande en rad centrala områden så som utbildning, arbetstillfällen, vård och omsorg, fritidsmöjligheter, hållbarhet med mera.[2] Strategin ska beaktas vid detaljplanering av kommunens mark- och vattenområden.

Planprogram för orterna Bureå, Byske och Kåge

Inför kommunens pågående arbete med framtagande av fördjupade översiktsplaner för de tre orterna Bureå, Byske och Kåge har planprogram tagits fram för dessa orter. I planprogrammen anges visioner, mål och riktlinjer för områdena. Planprogrammens visioner, mål och riktlinjer för orterna bedöms inte.

[2] Skellefteå kommun. Utvecklingsstrategi 2030. https://skelleftea.se/2030/startsida/.

4 Alternativ

4.1 Nollalternativ

Enligt miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning till en plan innehålla uppgifter om miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs. Detta så kallade nollalternativ ska sedan jämföras mot övriga alternativ som tas fram. Nollalternativet är således ett jämförelsealternativ som ska beskriva den framtida utvecklingen av området om planförslaget inte genomförs och ska inte förväxlas med ett nuläge, även om det vid somliga tillfällen kan vara lika till innehållet.

Nollalternativet utgår ifrån att översiktsplanen inte genomförs. Eftersom den tidigare översiktsplanen från 1991 upphör att gälla vid årsskiftet 2025–2026 speglar nollalternativet en utveckling enligt de riktlinjer och ställningstaganden som anges i kommunens fördjupningar, program och tillägg, se avsnitt *3.5 Koppling till andra planer och program*. Utan en översiktsplan saknar Skellefteå en övergripande och sammanhållen utvecklingsinriktning av markanvändningen inom kommunen. För de områden som det inte finns någon fördjupad plan för saknas övergripande ställningstaganden och riktlinjer att utgå ifrån vid detaljplanering.

I nollalternativet antas markområden komma att tas i anspråk för den planerade vätgasledningen och Norrbotniabanan enligt de separata tillståndsprövningar som verksamheterna kräver.

Befintliga fördjupade översiktsplaner och tillägg täcker in stora delar av kommunens yta, men för områdena Boliden, Bureå, Byske och Kåge finns i nuläget inga fördjupningar. Kommunen arbetar med framtagandet av fördjupade översiktsplaner för dessa fyra områden och för områdena Bureå, Byske och Kåge har arbetet med fördjupningarna föregåtts av planprogram. I planprogrammen anges visioner, mål och riktlinjer för områdena. Det kan därför antas att nollalternativet speglar en utveckling enligt de visioner, riktlinjer och mål som anges i planprogrammen för Bureå, Byske och Kåge.

För området Boliden finns inget planprogram framtaget inför arbetet med den fördjupade översiktsplanen, vilket för nollalternativet innebär att det inte finns någon särskild utvecklingsinriktning fram till dess att den fördjupade översiktsplanen antagits för området.

I planförslaget till kommunens nya översiktsplan anges utvecklingsinriktningen mångfunktionell bebyggelse för området Boliden. Det är viktigt att det finns en utvecklingsinriktning för området eftersom det annars finns risk för spridd och ostrukturerad bebyggelseutveckling som saknar helhetsperspektiv. En ostrukturerad bebyggelseutveckling kan innebära att grön- och blåstrukturer fragmenteras och att lokalisering av nya bostadsområden, verksamheter och centrumområden sker inom områden som egentligen lämpar sig bättre för annan utveckling. Utan utvecklingsinriktning finns det även risk för att utveckling uteblir.

Om översiktsplanen inte genomförs saknar kommunen en övergripande miljöanpassad viljeinriktning för hur kommunens markanvändning ska utvecklas med hänsyn till aspekter som landskapsbild, vattenmiljö, jordbruksmark, kulturmiljö, rennäring, naturmiljö, friluftsliv samt risk och säkerhet. En övergripande miljöanpassad viljeinriktning kan underlätta kommunens planering i situationer när det finns motstående intressen och vid beslut om vilken markanvändning som lämpar sig bäst inom ett specifikt område.

4.2 Planförslag

Kommunens översiktsplan upphörde att gälla vid årsskiftet 2025–2026 och Skellefteå kommun arbetar därför med framtagande av en ny översiktsplan. För kommunen finns flertalet fördjupade översiktsplaner, tematiska tillägg, strategier och program som anger utvecklingsinriktning, riktlinjer och ställningstaganden inom de avgränsade områdena som behandlas. Befintliga planer täcker stora delar av kommunens yta, men det saknas fördjupade översiktsplaner för orterna Boliden, Bureå, Byske och Kåge.

Kommunen arbetar med framtagandet av fördjupade översiktsplaner för områdena **Boliden, Bureå, Byske** och **Kåge** (se figur 2) men dessa fördjupningar är i nuläget inte antagna. Eftersom det inte finns någon fördjupning för utvecklingsinriktningen inom dessa områden föreslås inriktningen för områdena att hanteras i översiktsplanen.

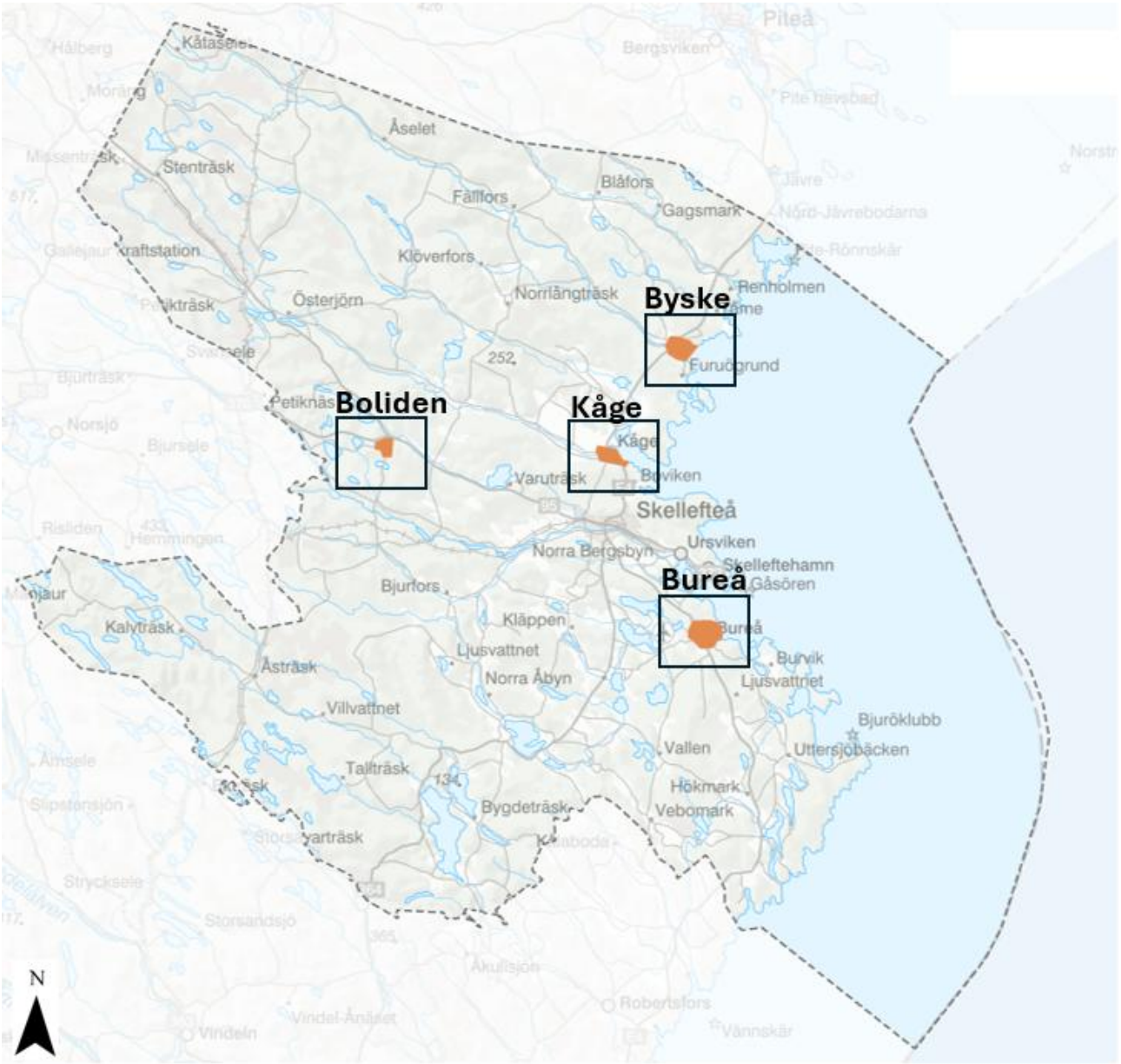
Mångfunktionell bebyggelse

Kommunens markanvändningskarta för översiktsplanen anger den övergripande inriktningen av utvecklingen inom kommunen genom att föreslå olika övergripande riktlinjer och ställningstaganden som ska gälla vid planering och utveckling av kommunens mark- och vattenområden. Översiktsplanen anger endast särskild utvecklingsinriktning för de fyra orterna Boliden, Bureå, Byske och Kåge där markanvändningen mångfunktionell bebyggelse föreslås.

Mångfunktionella bebyggelseområden ska möjliggöra för bostäder, handel, service, kontor och verksamheter samt säkerställa grönområden, rekreativa ytor och offentliga rum inom avgränsningen för området. Lokalisering, utformning och bebyggelsestruktur styrs huvudsakligen av respektive fördjupning av översiktsplanen.

I översiktsplanen föreslås alltså markanvändningen mångfunktionell bebyggelse för de fyra orterna Boliden, Bureå, Byske och Kåge och det är översiktsplanens förslag på markanvändning och riktlinjer som bedöms i denna miljökonsekvensbeskrivning. För resterande markområden gäller befintliga fördjupade översiktsplaner. Detaljerade ställningstaganden, riktlinjer, avvägningar och konsekvensbedömningar finns för respektive fördjupad översiktsplan[3].

[3] Översiktsplaner - Skellefteå kommun

Figur 2. Karta som visar områdena Boliden, Bureå, Byske och Kåge där utvecklingsinriktningen mångfunktionell bebyggelse föreslås i översiktsplanen. Källa: Skellefteå kommun (2025).

5 Förändringar av planförslaget inför granskning

Förslaget till *Översiktsplan 2045* har varit utställd på samråd under tiden den 18 mars till den 29 april 2026. Under samrådstiden har planförslaget funnits tillgängligt i digitalt format på Skellefteå kommuns hemsida (PDF). Under samrådstiden bjöd kommunen in till ett öppet hus (informationstillfälle) i Skellefteå.

Syftet med samrådet är att inhämta kunskaper och skapa ett så komplett underlag som möjligt inför beslut. Nästa steg i planprocessen är att genomföra granskning av planförslaget vilket innebär en andra möjlighet att lämna synpunkter innan kommunfullmäktige tar upp planen för beslut om antagande.

Denna miljökonsekvensbeskrivning har reviderats utifrån de justeringar av planförslaget som genomförts till följd av synpunkter i samrådet samt löpande arbete i miljöbedömningsprocessen. Planförslagets övergripande inriktning för mark- och vattenanvändning har inte ändrats, men vissa delar har fördjupats och förtydligats. Mellan samrådshandling och granskningshandling har vissa riktlinjer uppdaterats efter inkomna samrådsyttranden, de riktlinjer som redovisas i denna miljökonsekvensbeskrivning har uppdaterats.

5.1 Omhändertagna åtgärdsförslag och ändringar i översiktsplanen

I den miljökonsekvensbeskrivning som gjordes för samrådshandlingen gavs åtgärdsförslag i form av ändringar eller tillägg till översiktsplanen. Förslagen syftade till att förebygga, minimera eller förhindra negativ påverkan samt stärka positiv påverkan vid planens genomförande och tillämpning. Mellan samråd och granskning har vissa av åtgärdsförslagen arbetats in i översiktsplanen. Efter samråd har kommunen även reviderat planen utifrån utvalda samrådsyttrande. De inarbetningar av åtgärdsförslag och revideringar av översiktsplanen som funnits relevanta för denna miljökonsekvensbeskrivning redovisas nedan:

- **Vattenmiljö:** Två av översiktsplanens riktlinjer avseende dagvatten har utvecklats med fördel för vattenmiljön. De belyser bland annat att dagvatten ska hanteras på sådant sätt att belastningen på recipienten begränsas samt att tillräckliga ytor för dagvattenhantering bör avsättas i planeringen vilket kan bidra till att rena vatten innan föroreningarna når recipient. Viss revidering har även skett av de riktlinjer som berör miljökvalitetsnormer och sulfidjord, detta framgår i avsnitt 6.2 *Vattenmiljö*.

- **Jordbruksmark:** Kommunen har tagit fram ett dokument; PM jordbruksmark, mellan samråd och granskning av översiktsplanen. Detta PM har legat till grund för ändring och utveckling av kommunens ställningstaganden och riktlinjer avseende jordbruksmark i översiktsplanen. Se avsnitt 6.3 *Jordbruks- och skogsmark.*

- **Kulturmiljö:** Riktlinjerna avseende kulturmiljö har utvecklats, bland annat uppmanas till att varsamhetstrappan inkluderas som tankemodell för att minimera påverkan på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

- **Naturmiljö:** I miljökonsekvensbeskrivningen gavs som förslag att kommunen skulle jobba med att identifiera naturområden som bör skyddas mot åtgärder och exploatering för att värna om och bevara den biologiska mångfalden. I likhet med detta föreslogs även att översiktsplanen ska belysa behovet av naturvärdesinventeringar innan detaljprojektering av naturmark. Detta har tillkommit i översiktsplanens kapitel *Grön & blå infrastruktur.*

- **Rennäring:** Kommunen har tagit fram en bilaga vid namn PM Rennäring till översiktsplanen. PM:et utgör ett samlat kunskapsunderlag för rennäringen i kommunen. Se avsnitt *6.6 Rennäring.*

- **Risk, hälsa & säkerhet:** Miljökonsekvensbeskrivningen belyste att översiktsplanen inte omfattade hänsyn till miljörelaterade risker avseende lokalisering av farliga och störande verksamheter. Befintlig riktlinje i planen har till granskning reviderats för att täcka in sådan hänsyn vid lokalisering av verksamhetstyperna.

  Miljökonsekvensbeskrivningen rekommenderade även att inkludera riktlinje avseende att utreda förekomst av bakgrundshalten arsenik innan exploatering. Översiktsplanen har kompletterats med en sådan riktlinje. Översiktsplanen har även kompletterats med en riktlinje, enligt åtgärdsförslag, att behovet av lämpliga byggnadstekniska och radontekniska åtgärder ska utredas tidigt vid planering och exploatering för att förebygga förhöjda radonhalter i inomhusluft.

6 Miljöbedömning

6.1 Landskapsbild

Förutsättningar

Landskapsbilden omfattar både dåtid, nutid och framtid genom att ge uttryck för de processer som format och kommer forma dagens landskap. Så väl bebyggelse som natur- och kulturmiljö har inverkan på landskapet och vår upplevelse av landskapet. Tolkningen av landskapsbilden tar avstamp i den europeiska landskapskonventionen (2000), vilken infördes i svensk lagstiftning 2011. Konventionen lyder:

”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.”

Landskapskonventionen handlar inte enbart om särskilt värdefulla landskap utan omfattar även vardagslandskapet genom att ställa människans relation med landskapet i centrum. På övergripande nivå är det lämpligt att titta på de större dragen i landskapet, de så kallade landskapskaraktärerna. I bedömningen av landskapsbilden ligger därför tonvikten på den sammantagna landskapsbilden, värdefulla inslag i naturmiljön och kulturmiljön lyfts men avhandlas mer i detalj under avsnitten *5.4 Kulturmiljö och 5.5 Naturmiljö.*

En landskapskaraktärsanalys har genomförts för Västerbottens län där fyra karaktärer identifierats vilka ligger inom gränsen för Skellefteå kommun, se figur 3 (Länsstyrelsen Västerbotten, 2010).

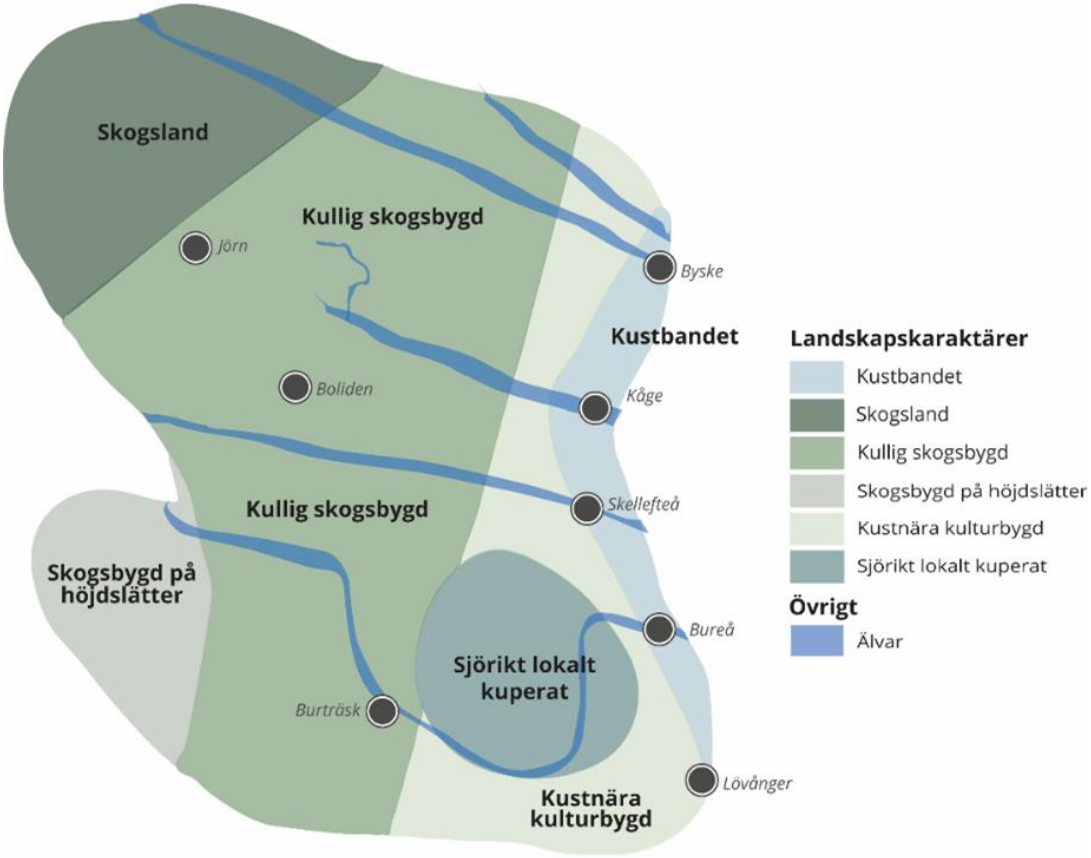
- ***Kustbandet*** karaktäriseras av sin flacka karaktär med flikiga kust och många halvöar som sträcker sig ut i havet där älvar och vattendrags mynningsområden skapar vikar och deltalandskap. I kustbandet finns stora upplevelsevärden med tonvikt på rekreation och friluftsliv.
    - Landskapet är känsligt mot: Nya element som inte tar hänsyn till siktlinjer och karaktärsskapande element så som fyrar, båkar och kumlar.

- Den ***kustnära kulturbygden*** tar vid innanför kustbandet och karaktäriseras av odlingsslätter och dalgångar som avgränsas av skogbeklädda höjder. Älvar och vattendrag har haft stor betydelse för tillskapandet av landskapsbilden och längs med vattnen har samhällen vuxit fram tillsammans med odlingsmarken. Inom landskapskaraktären finns ett område som särskiljer sig, det är *ett sjörikt lokalt kuperat* landskap med både skogs- och jordbruksmark.
    - Landskapet är känsligt mot: Nya element som inte tar hänsyn till de längre siktlinjer som återfinns i de öppna dalgångarna samt element som konkurrerar med tydliga och karaktäriserande skogbeklädda höjdryggar.

- ***Älvdalar och dalgångar*** går i östvästlig riktning genom kommunen och karaktäriseras av en mosaikartad markanvändning med skogs- och jordbruksmark där längre siktlinjer förekommer.
    - Landskapet är känsligt mot: Nya element som inte tar hänsyn till de längre siktlinjer som återfinns i de öppna dalgångarna längs med vattnet samt förändringar i vattenmiljön.

- Runt vattendragen, inåt land från kustbygden tar ***skogslandet*** vid. Vilken precis som namnet avslöjar präglas av vidsträckta barrskogar, våtmarker, myrar och sjöar.

- Landskapet är känsligt mot: Nya höga element som inte tar hänsyn till redan befintliga höga landmärken så som kyrkor.

Figur 3. Illustrativ karta som övergripande visar på gränsdragningarna mellan landskapskaraktärerna. Bild hämtad från dokument FÖP Skellefteå kommuns landsbygder, omarbetad till förenklad version av Norconsult. Källa: Skellefteå kommun, Översiktsplan 2045.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

Kommunens landskapsbild och utpekade landskapskaraktärer hanteras specifikt i översiktsplanens riktlinjer. I tillägg förekommer ytterligare ett antal riktlinjer avseende grön infrastruktur och jordbruksmark som bedöms ge utslag på landskapsbilden, ett urval av dessa presenteras också nedan.

- Större förändringar i landskapet ska föregås av en samlad avvägning, där landskapets karaktär, identitet och visuella kvaliteter beaktas. Avvägningen ska omfatta en helhetsbedömning av påverkan, anpassningsmöjligheter och samhällsnytta.
- I landskapets känsliga brytpunkter är det särskilt viktigt att beakta landskapets förutsättningar. Anpassning till topografi, siktlinjer, natur- och kulturmiljövärden ska eftersträvas.
- Ny bebyggelse och verksamheter ska utformas och placeras med hänsyn till värdetrakter och spridningssamband så att deras kvaliteter och funktioner består.
- Den gröna infrastrukturen i Skelleftedalen och tätorterna ska stärkas och utvecklas så att parker, naturområden och gröna stråk successivt kopplas samman till robusta gröna nätverk.

- Ekosystemtjänster ska beaktas genom hela planerings- och genomförandeprocessen för att stärka klimatanpassning, biologisk mångfald och livsmiljökvaliteter, exempelvis genom tillämpning av grönytefaktor.
- När nya områden tas i anspråk behöver ekologiska samband, naturvärden, klimatanpassning och vattenhantering analyseras tidigt utifrån ett landskaps- och avrinningsperspektiv.
  Jordbruksmark ska ses som en långsiktig resurs av nationell betydelse och ska så långt möjligt bevaras.
- Om exploatering av jordbruksmark övervägs ska markens brukningsvärde, alternativa lokaliseringar samt behovet av väsentligt samhällsintresse utredas och motiveras utifrån planeringens syfte och detaljeringsgrad.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms översiktsplanens utvecklingsinriktning medföra positiva effekter för landskapsbilden. Översiktsplanen främjar ett beaktande av landskapsbilden på övergripande och lokal skala genom riktlinjer som möjliggör en samhällsutveckling där hänsyn visas till landskapskaraktärer, ekosystemtjänster och befintliga naturvärden.

Ett flertal av de riktlinjer som presenteras inom översiktsplanen bedöms ta tillvara och hantera landskapsbilden och bebyggelsens miljöer. Två riktlinjer syftar speciellt till de utpekade landskapskaraktärerna och att de ska beaktas vid planering och exploatering. När samhället utvecklas och växer är förändringar i landskapsbilden och dess karaktärer oundvikliga. Genom att riktlinjerna implementeras i planeringsprocessen finns potential att denna utveckling sker med hänsyn till och i harmoni med landskapsbilden. Viss potential finns även att befintliga värden och karaktärer stärks genom att de uppmärksammas, till exempel genom nya siktlinjer.

I tillägg finns även riktlinjer som syftar till att skapa, utveckla och skydda naturmiljöer och ekosystemtjänster samt tillgången till bostadsnära rekreation. En ökad mängd grönska bland bebyggelsen bedöms medföra goda lokala effekter för landskapsbilden och individens upplevelse av sitt vardagslandskap. Likväl belyser ekosystemtjänsterna olika aspekter av landskapsbilden så som ekologiskt samspel med spridnings-möjligheter för djur- och växter samt kulturarv och identitet i form av karaktärsskapande element i landskapet.

Vattnet utgör en viktig del av Skellefteå kommuns landskapsbild, där älvdalarna tillsammans med kusten bjuder på långa siktlinjer och varierande miljöer (se figur 3 och tillhörande beskrivande text för landskapskaraktärerna). I översiktsplanen förekommer riktlinjer som värnar skyddade naturmiljöer, Byskeälven och Åbyälven täcks in av diverse skydd och deras ställning i landskapet bedöms därför inte påverkas av planen. Övriga älvdalar så som Skellefteälven, Kågeälven och Bureälven är inte utpekade som skyddade objekt, men lyfts i riktlinjerna som känsliga objekt vilka ska beaktas i översiktsplanering.

Den kustnära kulturbygden med sitt odlingslandskap är ett karaktärsgivande inslag i landskapet som bryter mot den produktionsinriktade skog som annars är dominerande. Planförslaget presenterar två riktlinjer som på övergripande nivå bedöms bidra till ett bevarande av kulturbygden, förutsatt att dessa appliceras även i kommunens fördjupade översiktsplaner. Det bör dock sägas att översiktsplanen inte motsätter sig exploatering av jordbruksmark utanför Skellefteå och andra tätorter. Förlust av jordbruksmark inom kulturbygden kan försvaga upplevelsen av landskapskaraktären.

6.2 Vattenmiljö

Förutsättningar

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är nationellt fastställda bestämmelser om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. MKN beskriver lägsta godtagbara miljökvalitet för de olika aspekterna och därigenom lägsta godtagbara miljökvalitet till skydd för människors hälsa och miljö. MKN utgör styrmedel för att bedöma och begränsa miljöpåverkan från verksamheter som kan medföra miljöeffekter på omgivningen. Miljökvalitetsnormerna kan ange tydliga gränsvärden som inte får över- eller underskridas eller riktvärden och målsättningsnormer som anger vad som ska eftersträvas. Kommunerna ska i sin fysiska planering och vid planläggning enligt plan- och bygglagen agera så att miljökvalitetsnormerna kan följas. Bestämmelserna om MKN återfinns i miljöbalkens 5 kapitel.

Sveriges vattenförvaltning drivs i cykler om 6 år, nuvarande förvaltning utgår från cykel 3. En ny cykel för vattenförvaltning ska påbörjas i december 2027 (cykel 4). Inför detta kommer ett underlag med förslag på nya vattenförekomster, status och MKN presenteras i slutet av 2026. I Länsstyrelsens samrådsyttrande rekommenderar de att kommunen beaktar de nya underlagen i den fysiska planeringen så fort de är tillgängliga.

Inom planområdet finns ett antal registrerade vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer för vatten. Vattenförekomsterna utgörs av kustvatten, sjöar och vattendrag, utöver dessa finns även grundvattenförekomster. I dagsläget finns totalt 595 vattenförekomster i Skellefteå kommun.

Sjöar

Det finns i dagsläget inga sjöar med dålig eller otillfredsställande ekologisk status. Däremot finns det sjöar med måttlig ekologiskt status. Dessa är Bjursjön, Bodaträsket, Vägsjön, Tallträsket, Stor Örträsket, Burträsket, Kårängessjön, Uttersjöträsket, Degertjärnen, Yttre Ljusvattnet, Inre Ljusvattnet, Ragvaldsträsket, Skråmträsket, Gummarksträsket, Gärdsmarksträsket, Falkträsket, Bjurlidträsket, Nyträsket, Degerträsket, Granbergsträsket, Stor-Klintträsket och Storträsket. Resterande sjöar bedöms uppnå god ekologisk status. Samtliga av kommunens sjöar uppnår ej god kemisk status och har miljökvalitetsnormen god kemisk ytvattenstatus med målår 2027.

Kustvatten

Bottenvikens kustvatten bedöms ha god ekologisk status. Skelleftebukten, Bäckfjärden, Burefjärden, Simpan, Ytterviksfjärden, Ursviksfjärden, Sörfjärden, Boviksfjärden, Inre Kågefjärden bedöms ha måttlig ekologisk status. Skelleftehamnsfjärden (Kallholmsfjärden) är det enda kustvattnet som bedöms ha dålig ekologisk status. Hela Skellefteås kuststräcka uppnår ej god kemisk status och har miljökvalitetsnormen god kemisk status med målår senare än 2027.

Vattendrag

Nedre del av Brubäcken är det enda vattendraget i kommunen som bedöms ha dålig ekologisk status. Resterande vattendrag har övervägande måttlig ekologisk status. Det finns också vattendrag som har god ekologisk status. Vattendragen i Skellefteå uppnår ej god kemisk status och har miljökvalitetsnormen god kemisk ytvattenstatus med målår 2027.

Grundvattenförekomster

Samtliga grundvattenförekomster inom kommunen har god kemisk och kvantitativ status vilket ligger i linje med miljökvalitetsnormerna om god kemisk och kvantitativ status.

Vattentäkter och vattenskyddsområden

Ett vattenskyddsområde är ett geografiskt område som inrättats för att skydda de vattentäkter som vi får vårt dricksvatten ifrån. Inom vattenskyddsområdet gäller skyddsföreskrifter som reglerar vilka verksamheter som inte får utövas med fara för förorening av dricksvattnet. Det största vattenskyddsområdet inom kommunen utgörs av ”Skelleftedalen” som löper från Skellefteå i öst till Kusfors i väst. Den kommunala dricksvattenförsörjningen baseras främst på grundvatten och konstgjort grundvatten från 25 vattentäkter, med separata distributionsnät, och försörjer cirka 68 000 personer.

Inom kommunen finns vattentäkter som i dagsläget inte har något skydd. Kommunen arbetar aktivt med framtagande av vattenskyddsområden samt tillstånd för vattenuttag för de vattentäkter som saknar detta. Målsättningen är att kommunens samtliga vattentäkter ska ha tillstånd för vattenuttag samt uppdaterade vattenskyddsföreskrifter.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

Miljökvalitetsnormer

- För att skydda människors hälsa och miljö ska kommunen verka för att alla vattendrag, kustvatten och grundvatten ska uppnå god status samt inte försämra den ekologiska och kemiska statusen. Detta innebär att bebyggelse, infrastruktur och verksamheter ska utformas så att normerna inte överskrids och att risker för försämrad kvalitet förebyggs.
- Särskild hänsyn ska tas i områden med vattenförekomster som inte uppnår god status eller är känsliga för påverkan, exempelvis små vattendrag, övergödda vattenmiljöer, områden med höga skyddsvärden samt områden där markytan ligger nära grundvattennivån. Hänsyn ska även tas där naturliga förutsättningar, såsom sulfidjordar och erosionskänsliga jordar, innebär risk för försurning, metallutlakning, skred eller grumling av yt- och grundvatten.
- Dagvatten ska hanteras så att föroreningsbelastning och flödespåverkan på recipienter begränsas genom exempelvis fördröjning, infiltration, rening eller andra anpassade lösningar. Kommunen ska verka för att skapa förutsättningar för dagvattenrening och fördröjning, exempelvis genom att avsätta ytor där behov finns.
- Vid ny eller ändrad markanvändning ska påverkan på yt- och grundvatten bedömas i ett avrinningsområdesperspektiv. Det innebär att den samlade belastningen för vattenförekomsten behöver tas i beaktande vid varje enskild bedömning av påverkan på status.
- Vid planering och exploatering ska hänsyn tas till vattens naturliga flöden, strandzoner och ekologiska funktion. Ny eller ändrad markanvändning ska undvikas där det saknas förutsättningar att långsiktigt säkerställa att yt- och grundvattnets status inte försämras.
- Kommunen ska verka för att bevara och återskapa funktionella vattenmiljöer och arbeta för att vattenförekomster når god ekologisk status.
- I den efterföljande planeringen bör tillräckliga ytor avsättas för dagvattenhantering, skyddszoner och andra åtgärder som kan hantera ökade flöden, bidra till vattenrening och bevara ekologiska funktioner. Hänsyn ska även tas till framtida klimatförändringar.
- Dagvatten ska hanteras så att belastningen på recipienter och tekniska system begränsas. Åtgärder bör i första hand sättas in nära källan och uppströms i avrinningssystemet, och naturbaserade lösningar ska eftersträvas där det är lämpligt.

- Om grundvattenytan ska sänkas där sulfidjord förekommer behöver eventuella risker utredas. Områden där aktivt och potentiell sur sulfatjord förekommer behöver hänsyn tas till risken för syresättning och påverkan på vattenkvalitet vid exploatering och andra markåtgärder för att säkerställa att ingen ytterligare försämring på vattenkvalité sker.

Vattentäkter och vattenskyddsområden

- Dricksvattenförsörjningen är ett grundläggande allmänt intresse och ska skyddas långsiktigt. Planeringen ska utgå från att vatten av god kvalitet bevaras och att resurser för dricksvatten värnas i kommunens samlade avvägningar.
- Vid planering inom vattenskyddsområden ska gällande föreskrifter följas.
- Förutsättningarna för dricksvattenförsörjning ska undersökas vid detaljplanering så att tillräcklig volym och kvalitet kan säkerställas.
- Vid ny bebyggelse i områden med risk för påverkan på vattentäkter ska alternativa lokaliseringar eller skyddsåtgärder utredas.
- Exploatering av åsar ska undvikas. Om exploatering ändå krävs ska det ske varsamt och med hänsyn till åsarnas betydelse för grundvatten och vattenkvalitet.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms föreslagna riktlinjer bidra med positiva effekter för vattenmiljön. Bedömningen grundar sig på att kommunen ska verka för uppfyllnad av vattenförekomsternas satta miljökvalitetsnormer, framtagande av vattenskyddsområden och uppdatering av befintlig dagvattenstrategi (vilken förutsätts bidra till en hållbar hantering av dagvatten). För att möjliggöra de positiva effekterna krävs dock att riktlinjerna appliceras på översiktlig såväl som detaljplanenivå.

Miljökvalitetsnormer

Översiktsplanens riktlinjer bedöms på övergripande nivå vara tillräckliga för att inte orsaka negativ påverkan eller riskera otillåten försämring av vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status. Kommunen är skyldiga att följa miljökvalitetsnormerna och det förutsätts att kommunen verkar för uppfyllnad av miljökvalitetsnormerna vid införlivande av pågående och antagna planer. Riktlinjerna och ställningstagandet är av sådan karaktär att de vid implementering har potential att bidra till en förbättring av vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status och därmed även uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna.

Efter samråd har översiktsplanens riktlinjer avseende miljökvalitetsnormer utvecklats och i vissa fall skärpts. Detta bedöms som positivt och styrker miljöbedömningen då mer konkretiserade riktlinjer i högre grad kan fungera vägledande i kommande planeringsskede.

Kommunen har flertalet vattenförekomster med stora avrinningsområden som bland annat sträcker sig utanför kommungränsen. Vid planering bör hela avrinningsområdet och den samlade påverkan inom denna tas hänsyn till. Översiktsplanens riktlinjer uppmuntrar till detta och bedöms bidra till att hela avrinningsområdet beaktas i planeringsprocessen.

Om naturmark tas i anspråk krävs ett dagvattensystem som kan hantera den ökade mängd föroreningar som medföljer dagvattnet. Om föroreningarna inte omhändertas innan dagvattnet släpps till vattenförekomsterna finns risk för försämring av befintlig status eller att beslutad miljökvalitetsnorm inte nås. Översiktsplanens riktlinjer hanterar dagvattenfrågan och bedöms tillgodose det behov som finns för måluppfyllnad på översiktlig nivå. Kommunen har en dagvattenstrategi, som i nuläget är under uppdatering. Översiktsplanen och den nya dagvattenstrategin bör samordnas.

Utbyggnad i nära läge till en vattenförekomst kan orsaka negativ påverkan till följd av ett ökat vattenstånd eller en ökad avrinning av förorenat vatten. I översiktsplanen ingår LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen). I LIS- planens miljökonsekvensbeskrivning konstateras att det, inför fortsatt planering, krävs att påverkan på vattenmiljön utreds vidare (Skellefteå kommun, 2015). Exploatering i strandnära läge medför påverkan på det ekologiska livet, vilket även behöver tas i beaktning innan en detaljplan antas.

Översiktsplanen bedöms inte innehålla markanvändning som kan tänkas medföra påverkan på befintliga grundvattenförekomster. Då förekomsterna i nuläget uppfyller satta miljökvalitetsnormer består kommunens kommande arbete i att upprätthålla statusklassningen och planera så att statusen inte påverkas på ett otillåtet sätt.

I kommunen finns förekomster av sulfidjord vilken vid syresättning kan riskera att leda till urlakning av metaller. Efter samråd har befintliga riktlinjer avseende sulfidjord kompletterats med en riktlinje som betonar behovet av utredningar i det fall grundvattensänkning är aktuellt inom ett område med sulfidjord. Riktlinjen lägger även vikt vid att hänsyn måste tas för att undvika försämring av vattenkvaliteten. På översiktlig nivå bedöms implementering av uppsatta riktlinjer motverka en otillåten påverkan av vattenförekomsterna, påverkan bör bedömas från fall till fall vid exploatering.

Vattentäkter och vattenskyddsområden

I den nya översiktsplanen finns ingen riktlinje som uppmanar till ett framtagande av vattenskyddsområden för kommunens vattentäkter. Kommunen uppger dock i planen att de arbetar aktivt med att ta fram vattenskyddsområden för vattentäkter som i nuläget saknar detta. Målbilden är även att alla vattentäkter ska ha uppdaterade föreskrifter. Ett fortsatt arbete med och översyn av kommunens vattenskyddsområden möjliggör för en god hushållning med vattenresurserna.

Kommunen lyfter även i översiktsplanen att de vill söka tillstånd för vattenuttag för kommunens vattentäkter. Vattenuttag medför risker så som att våtmarker och magasin torkar ut, att vattendrag sinar och risk för sättningar i byggnader vilket hanteras i en separat prövning och eventuella konsekvenser för miljön bedöms inte i denna miljökonsekvensbeskrivning.

6.3 Jordbruks- och skogsmark

Förutsättningar

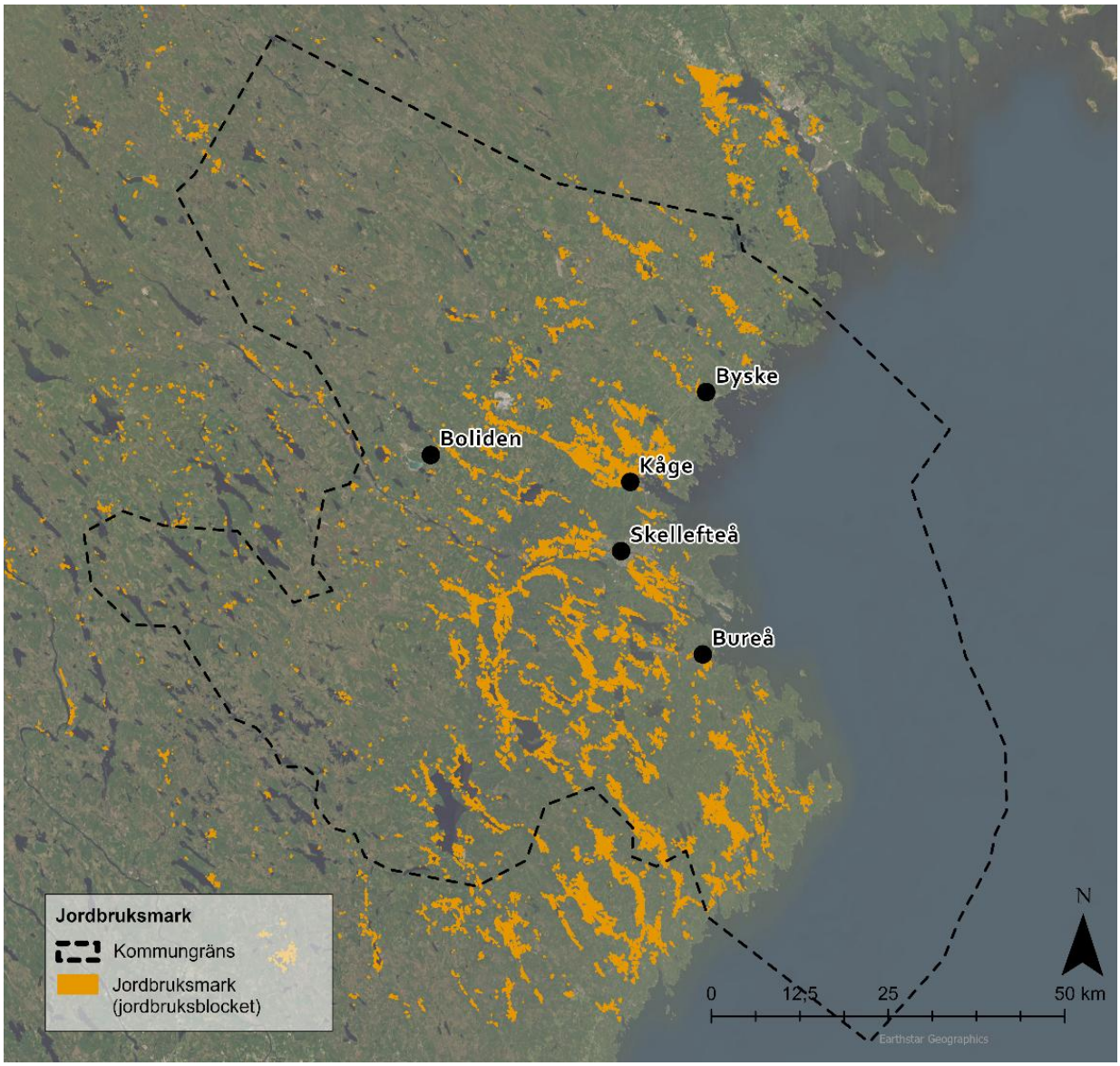
Jordbruksmark

Jordbruksmarken, där betes- och åkermark inräknas, förser oss dagligen med livsmedel, råvaror och produkter samtidigt som den är uppbärare av både kulturella och ekologiska värden. Jordbruksmarken är således en viktig resurs och är skyddad enligt 3 kapitlet 4 § miljöbalken.

Lagen säger att jordbruksmark är av nationell betydelse och att brukningsvärd jordbruksmark inte får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det inte behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Jordbruksmarkens värde belyses även av riksdagen som år 2017 antog en nationell livsmedelsstrategi med det övergripande målet att den totala livsmedelsproduktionen ska öka. I ett förändrat klimat med höjd global temperatur och ökad förekomst av extremväder finns risk att jordbruksmarken drabbas av torka, storm, skadedjur- och växter samt missväxt. Bevarandet av jordbruksmark är därför av största vikt för samhället för att säkerställa en livsmedelsproduktion nu och i framtiden. Även faktorer så som fragmentering påverkar jordbruksmarken och kan skapa svårigheter vad gäller brukning av marken.

Skellefteå är den kommun som har den största arealen jordbruksmark i Västerbottens län, cirka 25 000 hektar, vilket utgör cirka 36 % av jordbruksmarken i länet. Kommunen har dock haft en minskade trend i arealer sedan 1940-talet, detta i likhet med många andra kommuner i Sverige. Jordbruksmarken återfinns längs med kusten och är centrerad i älvdalgångarna, där Kågedalen och Burträsk- och Lövångersbygden besitter de största sammanhängande jordbruksmarkerna (se figur 4).

Figur 4. Jordbruksmark i Skellefteå kommun. Data hämtad från Jordbruksverkets blockdatabas.

Skogsmark

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen är skyddad enligt 3 kapitlet 4 § miljöbalken. Marken ska så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

I Skellefteå kommun återfinns en mycket stor areal skogsmark och skogsbruket är en viktig näring i kommunen likväl i landet. I likhet med jordbruksmarken så bidrar den produktionsinriktade skogsbruksmarken till ekosystemtjänsten råvaror vilken förser oss med allt från byggnadsmaterial till fibrer till våra kläder. Skogsbruket bedrivs ofta genom trakthyggesbruk, det vill säga att skogen avverkas till kalhyggen vilket i hög grad förändrar livsmiljöerna på platsen och den biologiska mångfalden. Innan

slutavverkning bidrar dock skogen också till ekosystemtjänsterna biologisk mångfald, livsmiljöer och ekologiska samspel, om än inte i lika hög grad som en icke produktionsskog. Det finns dock andra skogsbruksmetoder som är mer skonsamma mot det biologiska livet i skogen, däribland olika metoder av hyggesfritt skogsbruk (Skogsstyrelsen, 2025).

Skogsmarken är, i likhet med jordbruksmarken, känslig mot fragmentering eller annan närliggande exploatering som exempelvis kan förändra hydrologiska förhållanden. Klimatförändringar med extremväder så som torka som ökar risk för brand eller insektsangrepp från bland annat granbarkborren kan vara förödande för skogsbruket.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

Jordbruksmark

- Jordbruksmark är en långsiktig resurs av nationell betydelse och ska så långt som möjligt bevaras för framtida livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, kulturmiljövärden och försörjningsberedskap.
- Brukningsvärd jordbruksmark ska i första hand undvikas för ny exploatering. Om jordbruksmark behöver tas i anspråk ska det ske restriktivt och endast när det är nödvändigt för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk inom eller i direkt anslutning till den berörda orten.
- Skellefteå kommun ska verka för att sammanhängande och produktiv jordbruksmark bevaras samt att fragmentering och successivt ianspråktagande av jordbruksmark begränsas. Kommunen bedömer därför att det är särskilt viktigt att värna de större, sammanhängande jordbruksområdena i kommunen, samtidigt som prövningar i stads- och tätortsnära lägen kräver noggranna avvägningar där både jordbruksmarkens värden och behovet av en hållbar bebyggelseutveckling beaktas.
- Ianspråktagande kan exempelvis övervägas i situationer där jordbruksmark är nödvändig för att skapa en sammanhållen och effektiv bebyggelsestruktur i större tätort eller Skelleftedalen. Genom att stärka en sammanhållen bebyggelsestruktur kan utglesning undvikas och därmed exempelvis minska transportbehov och energianvändning.
- Jordbruksmark ska ses som en långsiktig resurs av nationell betydelse och ska så långt möjligt bevaras.
- Om exploatering av jordbruksmark övervägs ska markens brukningsvärde, alternativa lokaliseringar samt behovet av väsentligt samhällsintresse utredas och motiveras utifrån planeringens syfte och detaljeringsgrad.

Skogsmark

- Skogsbruket är en viktig näring och ska kunna bedrivas långsiktigt. Brukandet ska samtidigt ske med hänsyn till naturvärden, friluftsliv, renskötseln och andra viktiga intressen, så att skogens funktioner och värden kan bestå över tid.
- För att skapa långsiktiga förutsättningar för skogsbruket ska exploateringar så långt möjligt undvika att fragmentera sammanhängande brukningsbar skogsmark.
- Kommunen ser positivt på att brukandet av skog sker med hänsyn till naturvärden, friluftsliv, rennäring och ekologiska samband, särskilt i och nära värdetrakter, spridningssamband och tätortsnära grönstruktur.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms översiktsplanen medföra negativa effekter för jord- och skogsbruksmark. Kommunen motsätter sig inte helt exploatering på jordbruksmark och i det fall jordbruksmark exploateras kommer negativa effekter uppstå. Riktlinjerna som presenteras avseende jordbruksmark motverkar dock risken för att stora arealer eller brukningsvärda jordbruksmarker ianspråktas obehindrat. Kommunen vill undvika fragmentering av brukningsbar skogsmark och ser positivt på att skogsbruket sker med hänsyn till sociala och ekologiska aspekter. Riktlinjerna som presenteras för skogsbruket är emellertid mycket övergripande och bedöms inte ge en tydlig viljeinriktning för hur kommunen konkret kan bidra till ett hållbart skogsbruk.

Mellan samråd och granskning har kommunen tagit fram ett PM jordbruksmark som bilaga till översiktsplanen (Skellefteå kommun,2026a). PM:et utgör ett samlat kunskapsunderlag som ska bidra till ett gemensamt synsätt avseende jordbruksmark. Dokumentet betonar att varje enskild plan som innebär ianspråktagande av jordbruksmark måste bedömas utifrån de enskilda förutsättningarna. Ett samlat kunskapsunderlag är positivt i det avseendet att det tidigt sätter ramarna för vilka aspekter som behöver utredas och hanteras innan ett ianspråktagande av jordbruksmark är godtagbart.

De riktlinjer som presenteras i översiktsplanen avseende jordbruksmark bedöms ligga i linje med hushållningsbestämmelserna 3 kap. 4 § miljöbalken. Efter samråd har resonemanget kring jordbruksmark utvecklats, inte bara i ställningstaganden och riktlinjer, utan även i löptext där vikten av fördjupade utredningar avseende brukningsvärde och lokalisering i kommande planering lyfts fram. Det är bra att kommunen visar en medvetenhet kring jordbruksmarkens värde och det faktum att det endast är för väsentliga samhällsintressen som jordbruksmark får ianspråktas. Översiktsplanen motsätter sig dock inte helt ett ianspråktagande av jordbruksmark och det kan därför inte uteslutas att jordbruksmark, i generella ordalag, exploateras i framtiden.

Översiktsplanen pekar ut mångfunktionell bebyggelse i orterna Kåge, Bureå och Byske som överlappar med jordbruksmark. Utpekandet av marken möjliggör för ett ianspråktagande vilket, i det fall marken bebyggs, innebär negativa effekter. Exploatering av jordbruksmark är en oåterkallelig åtgärd och en minskad areal jordbruksmark påverkar därför även möjligheten till lokalproducerad mat och upprätthållande av ekosystemtjänster. Jordbruksmarken är avgörande för Sveriges självförsörjning och marken är viktig att bevara för landets resiliens i ett förändrat klimat. Exploateringen, även utanför jordbruksmark, kan medföra påverkan i form av fragmentering och tillskapande av barriärer som försvårar brukandet av marken. I de orter där översiktsplanen medger markanvändningen mångfunktionell bebyggelse bör detta vägas in i lokaliseringen av bebyggelsen och exploatering av jordbruksmark bör undvikas.

I översiktsplanen konstateras att fragmentering av brukningsbar skogsmark genom exploatering ska undvikas så långt som möjligt. Att undvika fragmentering av sådan mark är gynnsamt då det kan bidra till upprätthållandet av större arealer sammanhängande skogsmark som kan utgöra spridningskorridorer för djur och växter.

Enligt Skogsstyrelsen (2024) är kommuner i Norra Norrland ägare till en mycket liten del skogsmark jämfört med det privata ägandet (enskilt eller AB) och kommunen har således liten bestämmanderätt. Riktlinjen kring att skogsbruket ska se med hänsyn till naturvärden, friluftsliv, rennäring och ekologiska samband, särskilt i och nära värdetrakter, spridningssamband och tätortsnära grönstruktur är därför i sak god men kan vara svår för kommunen att genomföra i praktiken. Sammantaget bedöms riktlinjerna för skogsbruket vara övergripande och det faktum att kommunen har begränsande bestämmanderätt över skogsmarken leder till att de riskerar bli verkningslösa.

6.4 Kulturmiljö

Förutsättningar

Med begreppet kulturmiljö avses den miljö som präglats av mänsklig aktivitet och verksamhet, i liten såväl som stor skala. Kulturmiljön kan avgränsas till att omfatta en specifik verksamhet eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en hel region. Kulturmiljön omfattar inte bara fysiska aspekter utan också immateriella så som sägner eller ortsnamn som är knutna till en plats eller ett område.

Fornlämningar

Skellefteå kommun har ett rikt arkeologiskt kulturarv och här återfinns många olika typer av fornlämningar. Längs kusten finns rösen från bronsåldern i fristående form på höjder nära kustlinjen eller i samband med gravfält. Det innebär att kustnära höjdlägen och berg kan vara särskilt känsliga mot ingrepp och exploateringar. I hela Skellefteå kommun återfinns fornlämningar så som fångstgropar, skogsbrukslämningar (bland annat tjärdalar och kolbottnar) samt boplatser från alla tidsåldrar. Vid kusten förekommer även specifika lämningar så som gravar från olika tider och fisklägen. Även samiska lämningar samt lämningar från renskötseln förekommer över hela kommunens yta, särskilt längre från kusten där renskötsel och traditionella näringar har bedrivits.

Kulturhistoriska bebyggelsemiljöer

I Skellefteå kommuns kulturmiljöprogram från 2006 finns värdefulla kulturmiljöer inom kommunen beskrivna och dess kulturhistoriska värden karaktäriserade. Kulturmiljöprogrammet behandlar kulturmiljöer inom socknarna Bureå, Burträsk, Byske, Jörn, Lövånger och Skellefteå. Syftet med kulturmiljöprogrammet är bland annat att det ska utgöra ett kunskapsunderlag så att värdefulla kulturmiljöer kan tillvaratas och säkerställas i den kommunala planeringen. Platserna och bebyggelsen berättar kommunens historia och sträcker sig från det tidigaste brukandet av marken genom rennäring och jordbruk till skogsbrukets extensiva verksamhet och industriernas framväxt (Skellefteå kommun, 2006).

I översiktsplanen planläggs orterna Bureå, Byske, Boliden och Kåge med mångfunktionell bebyggelse. I orterna återfinns värdefulla kulturmiljöer som pekas ut i kulturmiljöprogrammet (Skellefteå kommun, 2006).

Strax utanför **Bureå** ligger Strömsholm vars bebyggelsemiljö tillhörde det sågverk som en gång fanns vid älven. Husen och bebyggelsemiljön med hävdade ängsmarker invid älven har idag ett betydande kulturhistoriskt värde.

I **Byske** återfinns två kulturhistoriskt intressanta bebyggelsemiljöer. Byske tätort besitter bebyggelse från industrialiseringens framfart, särskilt kvarteren Skatan och Ripan ger uttryck för detta med större handelsgårdar och ekonomibyggnader. Strax söder om Byske ligger Yttersfors med bebyggelse- och industrimiljö bevarad från sågverks-/bruksepoken under 1800-talet. I området återfinns bland annat ett flertal byggnader, brukskyrkogården och en kanal som går genom bruksmiljön.

Orten **Boliden** är planerad kring den malmgruva som startade här under början av 1900-talet. Stadsplanen har ideal hämtade både från de klassicistiska idealen under 1920-talet och från den traditionella brukstraditionen. Staden är ritad som trädgårdsstad vilket gett avkall på trafikinfrastruktur och gatustruktur med svängda gator, oregelbundenheter och gatuvinklar.

Kåge finns omnämnt redan i Gustav Vasas jordebok som ett av socknens bästa jordbruksområden. Senare kom orten att präglas av sin närhet till havet och goda hamnförhållanden. Idag finns tre miljöer av kulturhistoriskt värde: ett område kring kyrkan med handelsbebyggelse efter den gamla kustlandsvägen, arbetarbostäder på Ön och Granden med byggnader som representerar jordbruket samt ett repslageri.

Riksintressen för kulturmiljövården

Skellefteå kommun har antagit dokument som tydliggör hur bebyggelsen ska bevaras och utvecklas i ett specifikt område.

På kommunövergripande skala finns det totalt sex utpekade riksintressen för kulturmiljövården. Dessa är:

1. **Byskeälven** [AC 21] (Jörns, Fällfors och Byske sn:r). *Motivering:* Älvdalsbygd med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet längs outbyggd skogsälv. (Fångstmiljö, Samiska kulturmiljöer).

2. **Skellefteå** [AC 20] (Skellefteå sn). *Motivering:* A. Skellefteå sockencentrum, kyrkstad och marknadsplats vid den gamla kustlandsvägen, som berättar om platsens betydelse för bygdens kyrkliga, sociala och kommersiella liv sedan medeltiden. (Vägmiljö).

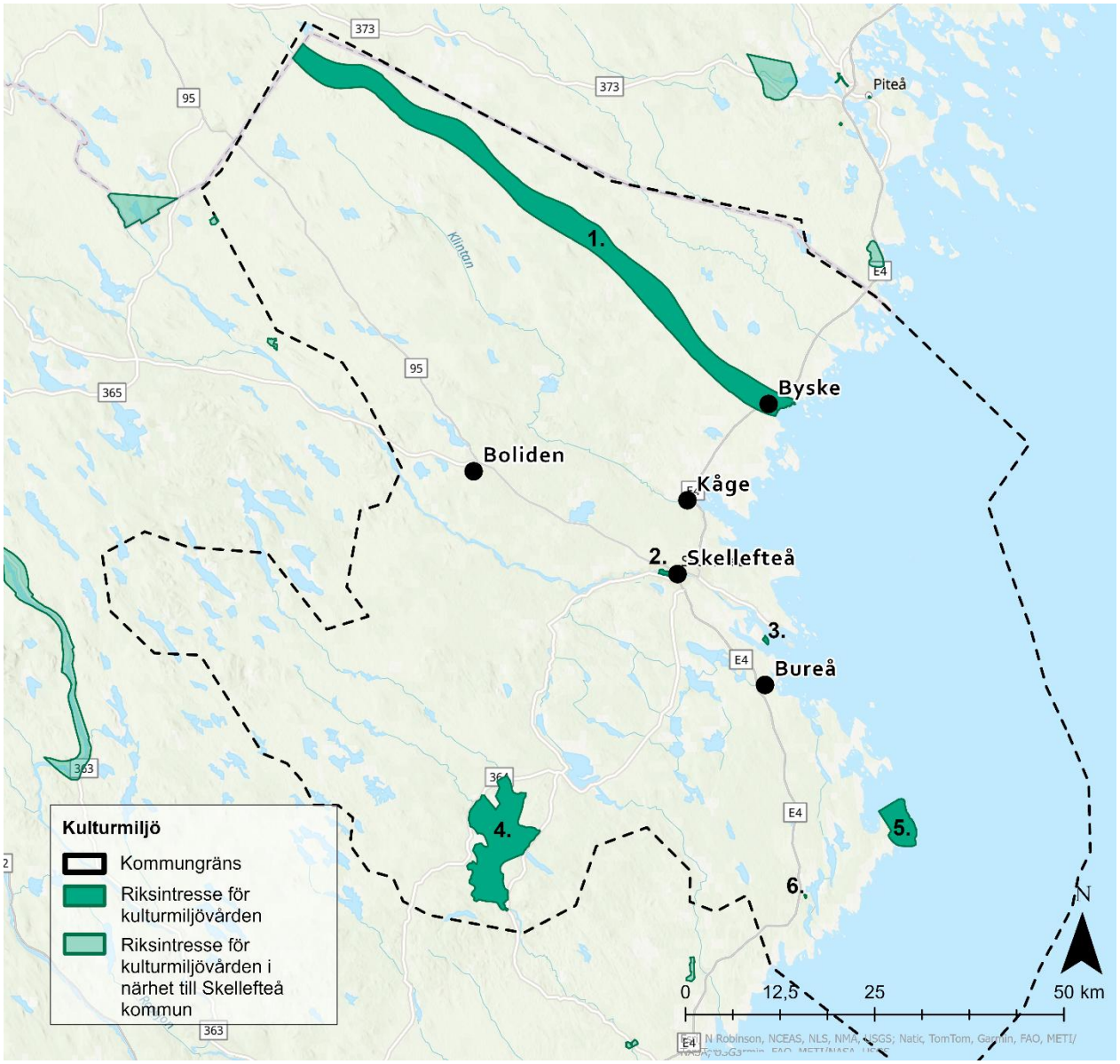
3. **Örviken** [AC 19] (Skellefteå sn). *Motivering:* Industrimiljö från sekelskiftet, ångsåg/sulfitfabrik, vid Skellefteälvens utlopp.

4. **Byarna runt Bygdeträsket** [AC 18] (Burträsks sn). *Motivering:* Varierat odlingslandskap med medeltida kontinuitet i mellanbygden vid skogssjöarna Bygdeträsket och Göksjön. (Bymiljö).

5. **Bjurön - Fällan** [AC 17] (Lövångers sn). *Motivering:* Kommunikationsmiljö och säsongsfiskeläge med lång kontinuitet. Sedan vikingatiden viktig säljakts- och fiskeplats och senare betydelsefull lots- och fyrplats. (Fornlämningsmiljö).

6. **Lövånger** [AC 16] (Lövångers sn). *Motivering*: Kyrkstad vid kusten, sedan 1300-talet kyrkplats och senare även handelsplats.

Planförslaget utvecklingsinriktning i Byske berör riksintresset för kulturmiljövård Byskeälven [AC 21].

Figur 5. Riksintressen för kulturmiljövård markerade i grönt med siffra som refererar till respektive riksintresseområde, se föregående sida.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

I översiktsplanens löptext framförs att kommunen löpande behöver inventera uppdatera underlag om särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden. Befintligt underlag ska kompletteras där behov och brister finns. Detta gäller även kommunens karttjänster.

- Kulturmiljöer, fornlämningar och kulturhistoriska lämningar är en viktig del av Skellefteås identitet och attraktionskraft. Kommunen ska i planering och beslut värna och ta tillvara kulturmiljövärden i landskap och bebyggelsemiljöer samt kulturhistoriska värden i byggnader och anläggningar. Detta gäller såväl utpekade riksintressen som andra värdefulla miljöer som identifierats i exempelvis byggnadsordningar och kulturmiljöprogram. Ändringar ska prövas med hänsyn till platsens karaktär och kulturvärden, så att nya inslag kan genomföras utan att särskilda värdena går förlorade.
- Kulturhistoriska värden ska bevaras och tas tillvara som en resurs i utvecklingen av bebyggelse och miljöer, så att platsens identitet och historiska sammanhang stärks över tid.
- Planering och prövning ska utgå från befintliga kulturmiljövärden och de värden som ligger till grund för riksintressen för kulturmiljövården. Kulturmiljökompetens bör involveras tidigt för att säkerställa varsam utveckling och hänsyn till olika tidslager. Vid större förändringar eller exploateringar kan fördjupade kulturmiljöunderlag vara aktuellt att ta fram för att minimera påverkan.
- Om kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer riskerar att påverkas bör varsamhetstrappan användas.
- Kulturmiljöprogram, byggnadsordningar och övriga inventeringar ska fungera som underlag vid detaljplanering, förhandsbesked och bygglov. Lovprövning ska ske genom fastställd process med Skellefteå museum.
- Kulturmiljöprogram, byggnadsordningar och övriga inventeringar utgör utpekandet av de särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser eller bebyggelseområden som redovisas i översiktsplanen.
- Fornlämningar och möjliga fornlämningsmiljöer, inklusive övriga kulturhistoriska lämningar, ska beaktas tidigt i fysisk planering och vid exploatering. Om lämning eller dess närområde berörs ska åtgärder anpassas så att skador undviks, i dialog med Länsstyrelsen Västerbotten.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms föreslagna riktlinjer bidra med positiva effekter för kulturmiljön. Bedömningen grundar sig på att översiktsplanen innehåller ställningstagande, riktlinjer och åtgärdsförslag som i planeringsprocessen ger förutsättningar för ett värnande, bevarande och skyddande av kulturmiljön. Avseende de fyra orterna utan fördjupade översiktsplaner bedöms riktlinjerna, vid implementering, tillräckliga för att hänsyn ska tas till riksintresset Byskeälven [AC 21], miljöer och objekt med kulturvärden.

I översiktsplanen finns en tydlig riktning för kulturmiljön med ställningstagande, riktlinjer och åtgärdsförslag. Detta skapar en helhet som bedöms bidra till att kommunens kulturmiljövärden bevaras, värnas och skyddas. Ställningstagandena bedöms medföra att kulturvärden lyfts på flertalet nivåer i planeringsprocessen vilket är positivt. Efter samråd har dessa riktlinjer ytterligare utvecklats och den så kallade varsamhetstrappan inkluderats som en tankemodell som kan appliceras för att minimera påverkan och uppmana till varsamhet när påverkan inte kan undvikas på kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Orterna Byske, Kåge, Boliden och Bureå planläggs med mångfunktionell bebyggelse och en utveckling av orterna förutsätter nya bostads- och bebyggelseområden. I orterna finns dokumenterade kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer som vid exploatering behöver skyddas och bevaras. Ny bebyggelse i nära läge

till utpekade kulturhistoriska bebyggelsemiljöer bör planeras och utformas med hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur, utformning och material för att värna om de kulturhistoriskt värdefulla miljöernas uttryck. Vid ianspråktagande av mark och exploatering kan påverkan på kulturmiljön dock inte helt uteslutas och det är därför viktigt att översiktsplanens goda ambitioner avseende kulturmiljön även appliceras i respektive orts fördjupade översiktsplan.

Bebyggelseutveckling planeras i Byske som ligger inom riksintresseområdet Byskeälven [AC 21]. Lämningar från forntida fångstkultur i form av boplatser och hundratals fångstgropar längs älven samt spår från den samiska nomadkulturen i form av härdar, visten, kåtatomter med mera är värdefulla uttryck för riksintresset. Genom översiktsplanens riktlinjer för riksintressen för kulturmiljövård bedöms tillräcklig hänsyn tas till riksintresset. Åtgärder som planeras i området behöver utformas och anpassas så att påtaglig skada på riksintresset inte uppstår.

Kommunen är rikt på fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Vid utveckling i orterna Byske, Kåge, Boliden och Bureå samt LIS- områden finns risk att kända och okända fornlämningar påverkas. Att fornlämningar förloras eller påverkas är dock i sak inte alltid negativt. Nya fynd kan också bidra till kunskap och ökad förståelse för brukandet av landskapet och berättelsen om vår historia. Fornlämningar och möjliga fornlämningsmiljöer, inklusive övriga kulturhistoriska lämningar, ska beaktas tidigt i fysisk planering och vid exploatering. Om lämning eller dess närområde berörs ska åtgärder anpassas så att skador undviks, i dialog med Länsstyrelsen i Västerbotten (som är berörd myndighet).

Kommunen föreslår i översiktsplanen att en fortsatt inventering och uppdatering av underlag avseende särskilt värdefulla byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden ska ske. Om brister eller behov upptäcks ska dessa kompletteras. En fortsatt inventering och uppdatering bedöms ge positiva effekter då kulturmiljön lyfts fram och belyses, från översiktsplanens nivå till detaljplanens nivå. Åtgärdsförslaget omfattar dock ej det immateriella kulturarvet, så som sägner, hantverk och musik. Att dokumentera sådana kulturarv kan bidra till att skapa samhörighet och kunskapsöverföring som sträcker sig över generationer och mellan grupper.

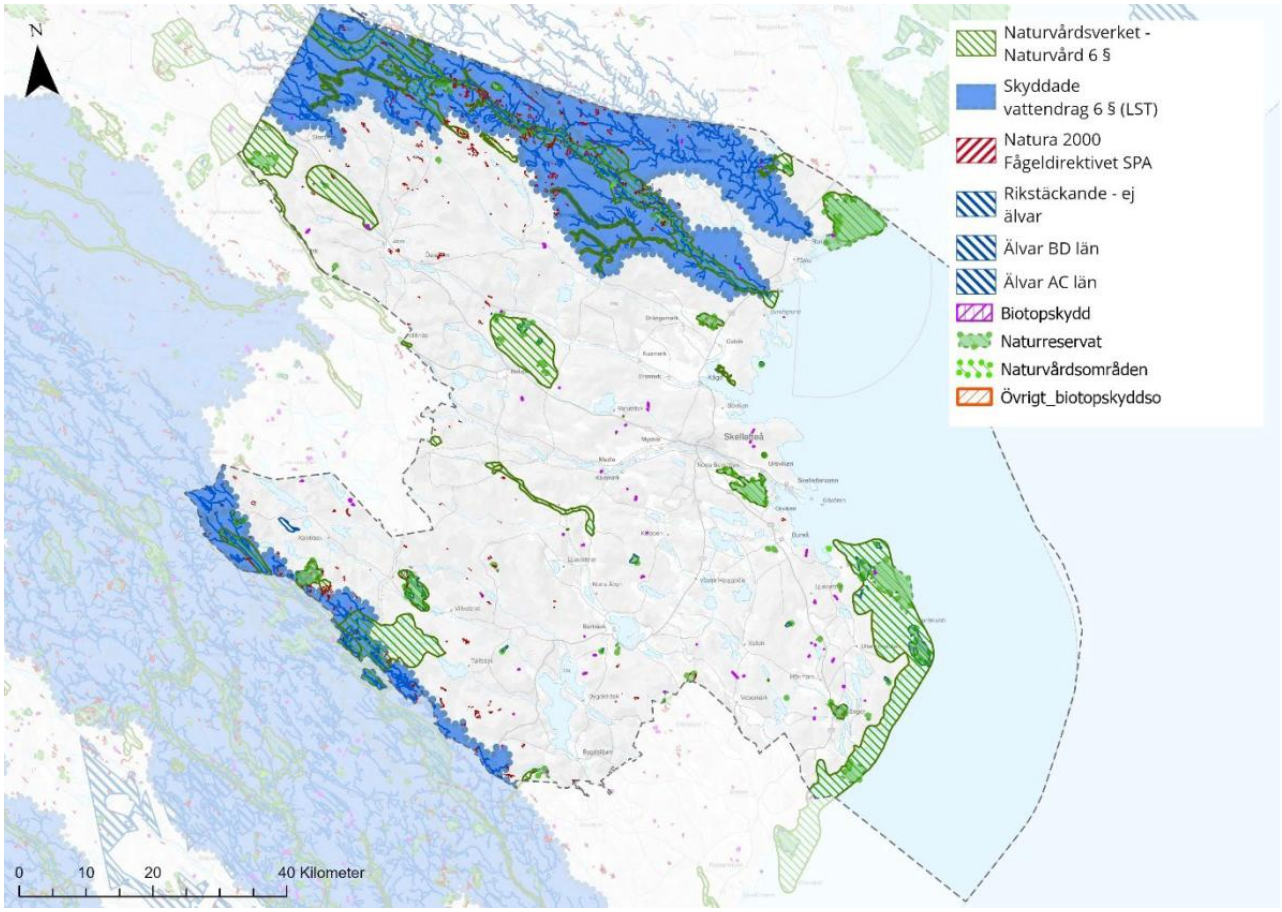
6.5 Naturmiljö

Förutsättningar

Naturmiljö är ett vidsträckt begrepp som kan avse allt från ett skyddsvärt träd till landskapsbilden. Naturmiljö omfattar inte bara värdefull eller orörd natur, utan all natur vilket innebär att även naturmiljön i tätortsnära områden omfattas. Naturmiljön kan till exempel utgöras av berggrund, jordlager och dess ytformer, yt- och grundvatten samt växter och djur ovan och under mark- och vattenytan. Naturmiljöer kan alltså innefatta både landmiljöer och vattenmiljöer. Normalt undantas natur inom tomt- och gårdsmark, anlagda parker, industriområden och andra exploaterade områden från begreppet naturmiljö.

Skyddade naturmiljöer

Inom kommunen finns flera naturmiljöer som är skyddade enligt miljöbalken, se figur 6. Utöver de skyddade områdena finns även andra naturmiljöer som innehåller höga naturvärden som idag inte omfattas av något skydd, men där hänsyn behöver tas. Genom att skydda naturmiljöer kan den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster stärkas.

Figur 6. Skyddade naturmiljöer inom kommunen. Källa: Skellefteå kommun.

De befintliga skyddsformerna för naturmiljöerna inom kommunen utgörs av riksintressen, Natura 2000-områden, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, naturminnen och strandskydd. I tabell 5 framgår befintliga skyddade naturmiljöer inom kommunen med beskrivning av skyddsformen enligt miljöbalken. För att göra intrång i naturmiljöer som är skyddade enligt miljöbalken behövs vanligen dispens eller tillstånd från berörd myndighet, till exempel länsstyrelsen.

Tabell 5. Skyddade naturmiljöer inom kommunen med beskrivning av skyddsformen enligt miljöbalken.

Skyddsform	Beskrivning	Områden inom kommunen
Riksintresse naturvård 3 kap. 6 § MB	Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.	Inom kommunen finns 19 områden som är av riksintresse för naturvård. Områdena omfattar både land- och vattenområden.
Riksintresse vattendrag 4 kap. 1, 6 §§ MB	De områden som anges utgörs, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i särskilt utpekade vattendrag.	Byskeälv med käll- och biflöden. Åbyälven med käll- och biflöden. Del av Sävarån med käll- och biflöden. Vindelälvens käll- och biflöden.

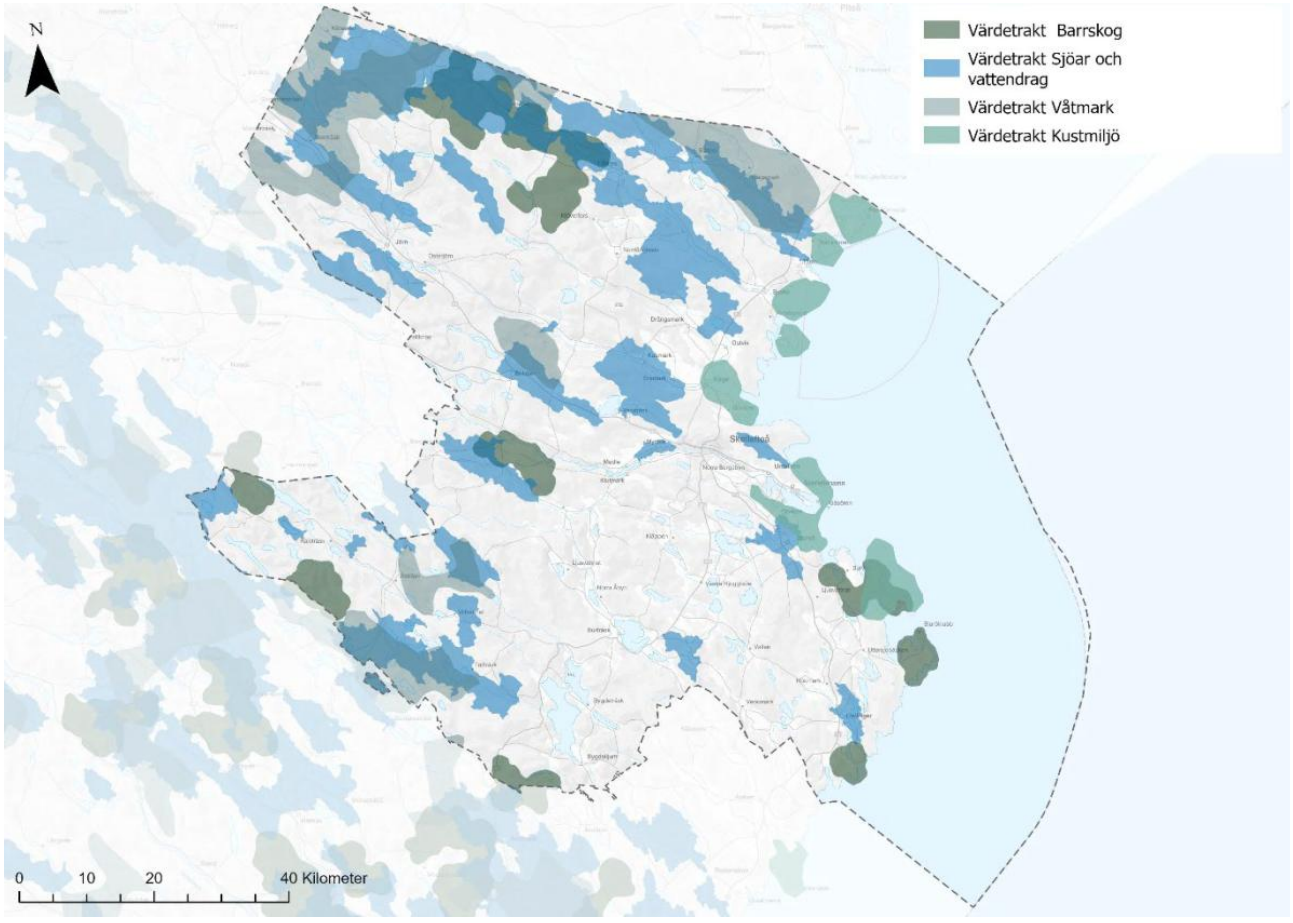
Natura 2000 **7 kap. 27-29 §§ MB**	Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden som innehåller naturtyper och arter som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Natura 2000 grundar sig i EU-lagstiftningens art- och habitatdirektiv (2006/105/EG) samt fågeldirektiv (2009/147/EG). Direktiven antogs av EU för att bevara den biologiska mångfalden. Det krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt direktiven	Inom kommunen finns ett flertal Natura 2000-områden. Ett flertal av kommunens naturreservat är skyddade som Natura 2000-områden.
Naturreservat **7 kap. 4 § MB**	Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.	Inom kommunen finns ett 40-tal naturreservat.
Naturvårdsområde	En äldre skyddsform som i praktiken gäller på samma sätt som naturreservat. Skyddsformen trädde ur kraft när miljöbalken infördes 1999, men det finns områden som skyddet fortsatt gäller för.	Burhällorna i Burvik. Marransvältan i Fällfors.
Biotopskyddsområden **7 kap. 11§ MB**	Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.	Inom kommunen finns cirka 60 biotopskyddade områden.
Naturminnen **7 kap. 10 § MB**	Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme.	Mjölkstenen: Flyttblock som är lokaliserat vid Önnesmark. Dikotypgranen: En gran där nedre delen av kronan är av sydländsk typ och den övre delen av kronan är av fjälltyp. Randbarkade tallar: En tallskog lokaliserad vid Renbergsvattnet som randbarkades under 1870-talet för framställning av tjära.
Strandskydd **7 kap. MB**	Hav, insjöar och vattendrag omfattas av strandskydd. Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemans-rättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet omfattar normalt 100 meter från strandkanten både på land och i vatten-området. Kommunen kan upphäva strandskyddet för ett område i samband med antagandet av ny detaljplan om särskilda skäl finns och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddets syften.	Skellefteå kommun är rikt på sjöar, vattendrag och har många mil kustremsa vilket erbjuder unika miljöer. Det generella strandskyddet gäller 100 meter från strandkanten både på land och i vatten. Länsstyrelsen beslutade 2017 att utöka strandskyddet i 22 områden inom Skellefteå kommun.

Grön och blå infrastruktur

I planförslaget anges riktlinjer för grön och blå infrastruktur. Grön och blå infrastruktur kan beskrivas som ett nätverk av naturmiljöer (land- och vattenmiljöer) som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur. I Skellefteå kommun består den gröna infrastrukturen av skogar, odlingsmarker, ängar, parker, myrar och andra grönområden. Den blå infrastrukturen består av hav, älvar, vattendrag och våtmarker. Den gröna och blå infrastrukturen utgörs alltså av naturmiljöer, men de behöver inte alltid vara skyddade från åtgärder enligt miljöbalken även om de kan innehålla höga naturvärden.

Inom kommunen finns flera värdetrakter som Länsstyrelsen i Västerbotten pekat ut som områden med särskilt hög koncentration av naturvärden kopplade till barrskog, kustmiljöer, våtmarker, sjöar och vattendrag, se figur 7. Områdena är viktiga för den biologiska mångfalden och för att naturen ska fungera som ett sammanhängande system där samband mellan olika livsmiljöer finns. Olika arter är till exempel beroende av att kunna röra sig mellan skogar och vattendrag för att hitta föda.

Inom kommunen finns större sammanhängande områden med högre naturvärden i de nordvästra delarna utmed Byskeälven, längs Lövångerskusten och i södra delen av Kalvträskområdet. Inom kommunen finns även fyra särskilt värdefulla våtmarksområden, dessa är belägna vid Jörn, kring Åbyälvens mynning, Åsträsk–Jättungsmyran–Risån och öster om Tallträsk. För att sambanden i landskapet ska fungera behöver värdekärnor och spridningsvägar bevaras och stärkas. Det innebär bland annat att skogs- och markanvändningen behöver ske med hänsyn till naturvärden och ekologiska samband så att landskapets funktioner består över tid.

Figur 7. Värdetrakter inom kommunen. Källa: Skellefteå kommun.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

Skyddade naturmiljöer

- I fortsatt planering ska skyddade naturmiljöer ges hänsyn och deras värden säkerställas.
- Vattenkraftverk får inte uppföras längs med vattendrag som uppges i 4 kap. 6 § miljöbalken.
- Beslut om exploatering inom områden av riksintresse och Natura 2000-områden ska föregås av bedömning av påverkan på naturvärden riksintressets värden. Exploatering får inte påtagligt skada områdets karaktär, naturvärden eller växt- och djurliv.
- Om den ökade tillgängligheten för friluftslivet riskerar att påverka riksintresset för naturvården negativt, ska riksintresset för naturvården prioriteras framför riksintresset för friluftslivet.
- Kommunen ska verka för en ökad biologisk mångfald i naturområden.

Grön och blå infrastruktur

- Ny bebyggelse och verksamheter ska utformas och placeras med hänsyn till värdetrakter och spridningssamband så att deras kvaliteter och funktioner består.
- Den biologiska mångfalden, spridningssamband och ekosystemtjänster ska stärkas genom att kombinera skydd, återställande och hållbart nyttjande av mark och vatten.
- När nya områden tas i anspråk behöver ekologiska samband, naturvärden, klimatanpassning och vattenhantering analyseras tidigt utifrån ett landskaps- och avrinningsperspektiv.
- Skadelindringshierarkin ska tillämpas i kommunens planerings- och exploateringsprojekt.
- Ekosystemtjänster ska beaktas genom hela planerings- och genomförandeprocessen för att stärka klimatanpassning, biologisk mångfald och livsmiljökvaliteter, exempelvis genom tillämpning av grönytefaktor.
- Jämlik och nära tillgång till grönområden enligt 3–30–300-principen[4] ska eftersträvas i efterföljande planering i Skelleftedalen och tätorter.
- Den gröna infrastrukturen i Skelleftedalen och tätorterna ska stärkas och utvecklas så att parker, naturområden och gröna stråk successivt kopplas samman till robusta gröna nätverk.
- Grönområden i den byggda miljön bör värnas och utvecklas multifunktionellt för att hantera flera samhällsutmaningar samtidigt.
- Områden med höga natur- eller friluftsvärden ska värnas så att deras kvaliteter och funktioner består och arbetet med formellt skydd av natur-och friluftsområden utvecklas.
- Hantering av förorenade massor och massor med risk för spridning av invasiva arter ska ske säkert och resurseffektivt.
- Vid framtagande av fördjupade översiktsplaner bör grönstrukturens värden, funktioner och samband analyseras, exempelvis genom en indelning i områden som ska värnas, bevaras eller där värden kan ersättas.

[4] 3= alla ska se minst tre träd från sin bostad, skola eller arbetsplats, 30= alla bostadsområden ska täckas av minst 30 procent trädkronor och alla ska ha max 300 meter till närmsta grönområde.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms planförslagets riktlinjer avseende skyddade naturmiljöer och grönblå infrastruktur bidra med positiva effekter för naturmiljön. Översiktsplanens riktlinjer tar hänsyn till att skyddade naturmiljöers värden ska säkerställas i kommande planeringsprocesser och att planering ska ske med hänsyn till och främja den grönblå infrastrukturen.

Av planförslaget framgår det att kommunen anser att skyddade naturmiljöer utgör ett viktigt allmänt intresse och att intresset ska utgöra en tydlig utgångspunkt vid kommunens samlade avvägningar om mark- och vattenanvändningen. Kommunen anser även att ekosystemtjänster ska utgöra en självklar del av planeringen. Den grönblå infrastrukturen inom kommunen skapar viktiga spridningssamband för olika arter och utpekade värdetrakter är viktiga för den biologiska mångfalden.

Naturmiljöerna inom kommunen kan påverkas när oexploaterad mark tas i anspråk för bland annat bebyggelse, vägar, verksamheter och skogsbruk. Värdetrakter, värdekärnor, spridningsvägar och livsmiljöer behöver bevaras och stärkas för att naturen ska fungera som ett sammanhängande system. Av översiktsplanen framgår även att skogs- och markanvändningen behöver ske med hänsyn till naturvärden och ekologiska samband så att funktioner och värden består över tid. Efter samråd har översiktsplanen även kompletterats med information och riktlinje berörande invasiva främmande arter och hantering av massor innehållande sådana. Att minimera och begränsa spridningen av invasiva främmande arter är mycket viktigt för att bevara den biologiska mångfalden.

När mark tas i anspråk för mångfunktionell bebyggelse inom de fyra orterna Byske, Bureå, Kåge och Boliden kan negativa effekter för naturmiljön uppstå om viktiga livsmiljöer tas i anspråk, områden med höga naturvärden fragmenteras, spridningssamband går förlorade och barriäreffekter uppstår. Dessa effekter kan begränsas om föreslagna riktlinjer följs. Markanvändningen mångfunktionell bebyggelse ska utöver att möjliggöra för etablering av bostäder, handel, service, kontor och verksamheter, även säkerställa grönområden och rekreativa ytor, vilket är positivt ur naturmiljösynpunkt. Genom 3–30–300-principen kan till exempel nya spridningssamband och livsmiljöer skapas i tätortsnära områden.

I Byske, Bureå och Burträsk finns områden som omfattas av Skellefteå kommuns plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Planen syftar till att nyttja de möjligheter till lättnader som finns i miljöbalken gällande strandskydd när det kommer till LIS-områden. Byskeälven som rinner genom Byske utgör riksintresse enligt 3 kap. och 4 kap. MB och inom riksintresset finns ett LIS-område utpekat. En grundförutsättning för de utpekade LIS-områdena är att de inte bedöms ha någon större betydelse för växt- och djurlivet. LIS-områdena bör därför inte innehålla de mest värdefulla naturmiljöerna, men de kan ligga i anslutning till områden med höga naturvärden (Skellefteå, 2015). I LIS-planen anges ställningstaganden och avvägningar av de utpekade områdenas intressen avseende naturmiljö vilka bör beaktas vid eventuell exploatering av områdena. Med hjälp av översiktsplanens föreslagna riktlinjer bör Byskeälvens värden kunna säkerställas vid detaljplanering.

Vid planering och utveckling av kommunens mark- och vattenområden kan motstående intressen finnas. Till exempel kan riksintressen för mineral och kommunikationer sammanfalla med områden som är av riksintresse för naturvård eller områden med värdekärnor. Översiktsplanen innehåller riktlinje som prioriterar riksintresse för naturvården framför riksintresse för friluftslivet. Friluftslivet kan medföra effekter så som slitage, nedskräpning och allmän störning i naturen och kommunens prioritering av naturvården bidrar således till ett upprätthållande av riksintresset. Förhållandet till andra riksintressen fattas dock vilket med fördel kan kompletteras.

Genom att tillämpa översiktsplanens föreslagna riktlinjer bedöms markanvändningen inom kommunen övergripande kunna planeras så att påverkan på naturmiljöer med höga naturvärden minimeras och att

viktiga samband och livsmiljöer bevaras. Riktlinjerna kan medföra positiva effekter för naturmiljön jämfört med om riktlinjerna inte skulle finnas, men de skulle också kunna tydliggöras och vara mer restriktiva för att säkerställa att intrång inte sker i skyddade naturmiljöer och i områden med höga naturvärden.

Mellan samråd och granskning har översiktsplanen kompletterats i löptext med skrivningar som berör behov av identifiering av betydelsefulla naturmiljöer samt inventeringar eller andra utredningar innan detaljplaneläggning av naturmark. Skrivningarna styrker de positiva effekter som planen bedöms medföra avseende naturmiljö.

Översiktsplanens riktlinjer avseende naturmiljö kan även främja människors tillgång till friluftsliv och rekreationsmöjligheter, se kapitel *4.7 Friluftsliv och rekreation.* Av planförslaget framgår att områden med höga naturvärden även kan innehålla viktiga värden för friluftslivet och naturturism och att utveckling av sådana områden ska ske med hänsyn till naturens förutsättningar.

6.6 Rennäring

Förutsättningar

Renskötseln är en samisk näring som i Sverige är förbehållen samerna och utövas av medlemmarna i samebyn. En sameby är en ekonomisk och administrativ sammanslutning som utövar renskötseln på ett visst geografiskt område. Sammanlagt finns det 51 samebyar i Sverige. All rennäring bygger på det fria naturbetet eftersom renar är vandringsdjur. Renarna är beroende av stora betesarealer eftersom renarna rör sig efter årstidsväxlingarna. Antalet renar i Sverige varierar mellan 225 000 och 280 000 i vinterhjord.

Renskötselrätten är grundlagsskyddad och svenska myndigheter har en skyldighet att främja det samiska folkets möjligheter att behålla, utveckla och utöva sin kultur och samfundsliv enligt regeringsformen 1 kapitlet 2 §. Samernas rätt till renskötsel fastslås uttryckligen i regeringsformen 2 kapitlet 17 § om näringsfrihet.

Rennäring bedrivs i stora delar av Skellefteå kommun och kommunen har stor betydelse för rennäringen som vinterbetesområde. Totalt är sju samebyar verksamma inom kommunen. Dessa är:

- Skogssamebyar: Västra Kikkejaure, Mausjaure, Maskaure och Malå sameby
- Fjällsamebyar: Semisjaur-Njarg, Svaipa, Gran sameby

Renskötselåret följer naturens rytm, men skiljer sig åt mellan fjällsamebyar och skogssamebyar. I fjällsamebyarna präglas året av långa säsongsvandringar mellan olika betesområden. Under vintern vistas renarna i skogslandet, där lavrika marker ger tillgång till vinterbete. På våren sker flyttning mot kalvningsland i fjällnära skogsområden, följt av sommarbete på högfjället där renarna får tillgång till näringsrikt bete och svalare klimat. Hösten innebär samling inför slakt och märkning, innan renarna återvänder till vinterbetesområdena.

I skogssamebyarna sker hela renskötselåret inom ett och samma geografiska område kallat åretruntmarkerna. Här är renskötseln mer stationär, men följer ändå säsongernas växlingar. Kalvning sker i skyddade skogsområden under våren, följt av sommarbete på myrar och i skuggiga skogsbackar där renarna söker svalka och skydd mot insekter. Under hösten samlas renarna för räkning och slakt, och vintern tillbringas i lavrika skogar. Eftersom skogssamebyarna inte har tillgång till fjällområden är de särskilt beroende av ostörda marker inom sitt enda betesområde.

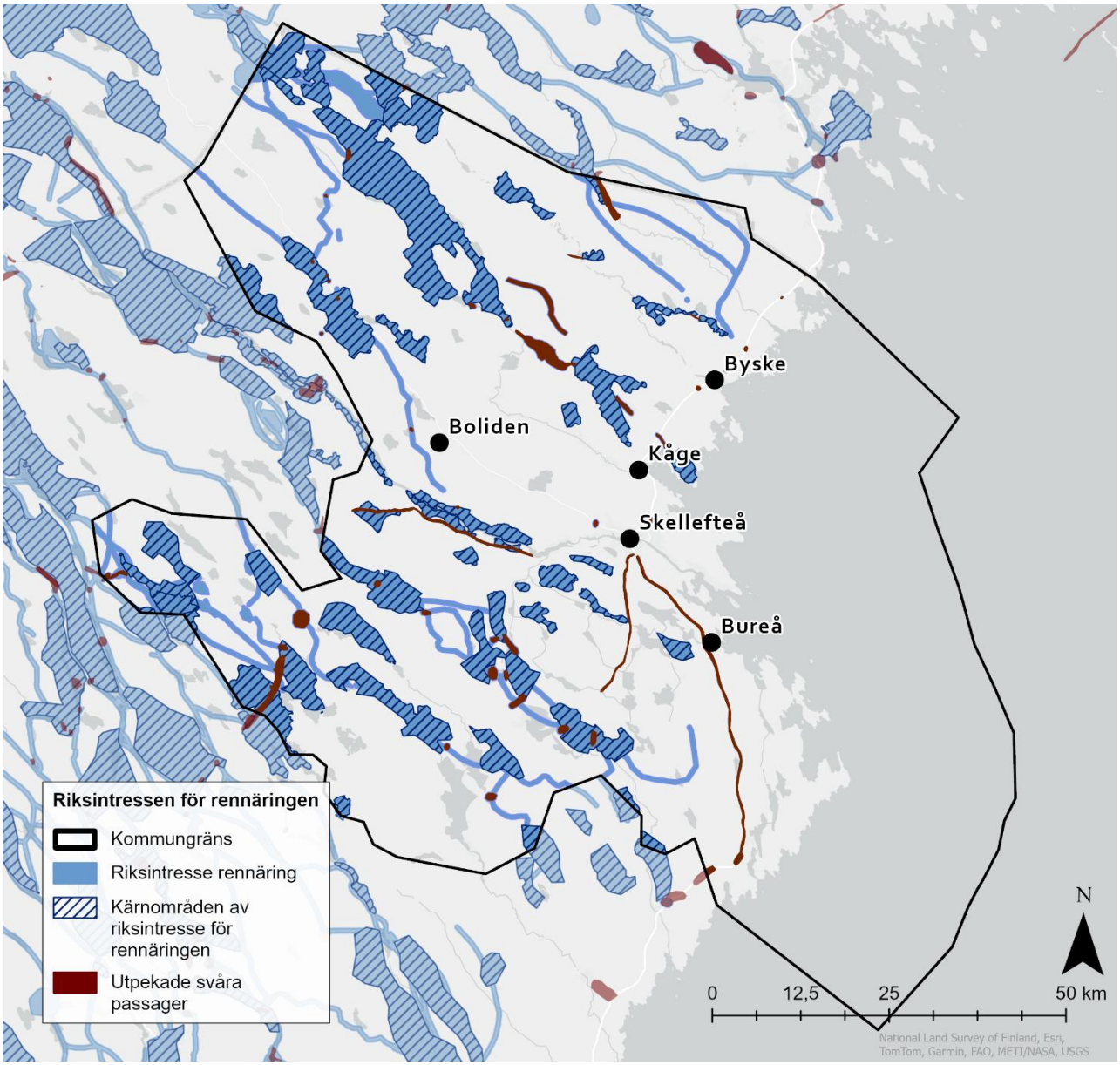
Skillnaderna i renskötselåret mellan skogssamebyar och fjällsamebyar speglar både ekologiska förutsättningar och kulturella traditioner, och avgör hur samebyarna påverkas av olika intrång.

Rennäringen är beroende av tillgången till ostörda, sammanhängande marker och möjligheten att anpassa verksamheten efter renens naturliga rörelsemönster och tillgången på lav. Dessa aspekter gör rennäringen känslig mot förändringar i landskapet, speciellt när naturmark ianspråktas. Ett ianspråktagande av naturmark leder bland annat till betesbortfall, att viktiga funktionella samband, så som flyttleder, bryts och att betesområden och uppsamlingsplatser minskar i storlek eller faller bort. Rennäringen påverkas också av buller, ökad trafik och när fler människor vistas i områden där verksamheten bedrivs

Det finns flertalet riksintressen för rennäringen utpekade inom kommunen, se figur 8. Inom dessa finns strategiskt mycket viktiga områden i form av **kärnområden, flyttleder och svåra passager**. Viktiga strategiska områden för rennäringen kan också sträcka sig utanför eller helt ligga utanför riksintressen eller andra utpekade markanvändningsområden, så som uppsamlingsområden, flyttleder och bra lavmarker. Områdena kan under vissa förhållanden vara helt avgörande för att kunna bedriva rennäring och markanvändningen förstås därför bäst i dialog med berörda samebyar.

Rennäringen är en bärande del av den samiska kulturen, språket och identiteten och har en central betydelse för kommunens natur- och kulturlandskap. Landskapet utgör även en central del av den samiska kulturen, där det materiella tillsammans med det immateriella och det biologiska kulturarvet finns avspeglat i landskapet och kunskap som ärvts ner i generationer. Sedan 2024 är Skellefteå kommun en del av det samiska förvaltningsområdet. Kommuner inom förvaltningsområdet ska bland annat erbjuda förskoleverksamhet och äldreomsorg helt eller delvis på samiska (Minoritet, 2023).

Då rennäringen är beroende av ostörda marker och bra bete påverkas den lätt av sammanfallande påverkan, det vill säga kumulativa effekter där flertalet mindre åtgärder ger stor påverkan. Detta kräver en helhetssyn i planeringen där landskapspåverkan, barriäreffekter, exploatering och störning hanteras i dialog med berörda samebyar. Även pågående och kommande klimatförändringar har påverkan på rennäringen och bör därför lyftas i miljökonsekvensbeskrivningen som en kumulativ effekt. De förändrade väderförhållanden och årstidsförändringar som medföljer den globala uppvärmningen kan till exempel påverka renarnas möjlighet att komma åt marklav, deras flyttmönster och tillgången till betesmarker.

Figur 8. Rennäringens riksintressen inom Skellefteå kommun samt utpekade svåra passager.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

- Kommunen ska konsultera berörda samebyar tidigt i planeringsprocessen och säkerställa att deras kunskap om bland annat betesområden, flyttleder och funktionella samband tas tillvara i planeringen.
- Vid planering och prövning som kan påverka rennäringen ska kumulativa effekter på rennäringen bedömas tidigt. Planeringen ska beakta både den enskilda etableringens påverkan och den sammanlagda effekten över tid.
- Områden av riksintresse för rennäringen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Även andra funktionellt viktiga områden och samband ska så långt som möjligt bevaras och utvecklas i planeringen. Planeringen ska beakta både enskilda och kumulativa effekter på rennäringen. Om intrång ändå behöver ske, exempelvis för samhällsviktig infrastruktur, ska planeringen utformas så att påverkan begränsas och viktiga funktionella samband så långt som möjligt kan bevaras.
- Kommunen ser positivt på att brukandet av skog sker med hänsyn till naturvärden, friluftsliv, rennäring och ekologiska samband, särskilt i och nära värdetrakter, spridningssamband och tätortsnära grönstruktur.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms översiktsplanens utvecklingsinriktning medföra negativa effekter för rennäringen. Bedömningen grundar sig på att kommunen inte motsätter sig exploatering som kan skada rennäringen och att risk finns för negativa kumulativa effekter. Översiktsplanen tar heller inte ställning kring överlappande riksintressen och det kan inte med säkerhet konstateras att rennäringens riksintressen kommer väga tyngre än övriga riksintressen. De två riktlinjer som direkt avser rennäringen förespråkar tidig dialog när exploatering berör samebyar och att kumulativa effekter ska beaktas nu och på lång sikt. Vid tillämpning av detta kan konsekvenserna för rennäringen mildras.

Mellan samråd och granskning har översiktsplanens skrivningar och riktlinjer reviderats avseende rennäringen. Det har bland annat tillkommit information om kumulativa effekter, viktiga funktionella områden utöver rennäringens riksintressen och att kommunen är del av det samiska förvaltningsområdet. Den adderade informationen och ändringarna i riktlinjer och ställningstaganden är goda. Samtidigt bedöms ändringarna inte tillräckliga för att ge positiva effekter för rennäringen och miljöbedömningen i samrådsskedet kvarstår.

Översiktsplanens riktlinjer visar på att kommunen ämnar konsultera berörda samebyar i planeringsprocessen och säkerställa att deras kunskap tas till vara, vilket ligger i linje med konsultationsordningen[5]. Av riktlinjen framgår dock inte i vilken utsträckning kommunen ämnar ta hänsyn till inkommen kunskap. Riktlinjen bedöms belysa och uppmana till dialog med samebyarna tidigt i planeringsprocessen.

Översiktsplanen vill undvika sådan exploatering som påtagligt kan försvåra för rennäringen inom dess riksintressen, men motsätter sig inte sådan exploatering som bedöms mindre än påtaglig. Mellan samråd och granskning har översiktsplanens ställningstagande avseende rennäringen reviderats till att innefatta även funktionellt viktiga samband utanför riksintresset. Tillägget kan bidra till att mildra påverkan på rennäringen, förutsatt att sådan hänsyn visas i vidare planeringsskeden. Även mindre påverkan, i och

[5] Konsultationsordningen är en lag som gäller regeringen, statliga myndigheter, kommuner och regioner. Konsultationsskyldigheten gäller i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna, det vill säga sådana ärenden som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk. Konsultationer sker bara när samer påverkas på ett sätt som skiljer sig från den övriga befolkningen (Sametinget, 2025).

utanför riksintresset, kan medföra risk för skada till följd av fragmentering, ökade barriäreffekter och bortfall av mark.

Kommunen har mellan samråd och granskning tagit fram en bilaga till översiktsplanen; PM Rennäring (Skellefteå kommun, 2026b). Bilagan syftar till att ge en samlad bild över rennäringens förutsättningar i kommunen samt belysa hur kumulativa effekter påverkar rennäringen. PM:et utgör ett samlat kunskapsunderlag till översiktsplanen och lyfter principer som bör beaktas i planeringen, exempelvis att särskilt viktiga områden och samband för rennäringen bör hanteras med försiktighet och att dialog med samebyar är en central del i avvägningen mellan olika intressen. Kunskapsunderlaget bedöms bidragande till att belysa de direkta och kumulativa effekter som planering och exploatering kan medföra på näringen, men omfattar inga faktiska ställningstaganden eller riktlinjer som direkt skyddar rennäringen från påverkan.

Översiktsplanen föreslår mångfunktionell bebyggelse inom och kring orterna Byske, Boliden, Kåge och Bureå som idag inte omfattas av fördjupade översiktsplaner. Utpekade områden ligger inte inom riksintressen för rennäringen. Det kan emellertid inte uteslutas att andra betydelsefulla områden för rennäringen förekommer inom eller i direkt närhet till orterna. Dialog mellan kommunen och berörda samebyar är därför särskilt viktig för att identifiera andra strategiskt viktiga områden så som uppsamlingsområden, flyttleder och bra lavmarker för att undvika eller mildra skada på rennäringen. Det finns utpekade svåra passager i närhet till orterna, exploatering och utvecklingen bör ske på sådant sätt att det inte ytterligare bidrar till att försvåra passagen (se figur 8). Mest fördelaktigt är om de hinder som försvårar passage kan byggas bort eller förmildras, sådana åtgärder bör då beslutas i samråd med berörd sameby.

Översiktsplanen omfattar inte ställningstaganden som belyser hur överlappande riksintressen ska prioriteras. Rennäringens riksintressen sammanfaller i flera fall med andra riksintressen, till exempel för kommunikationer och mineraler. Avsaknaden av sådana avvägningar kan leda till negativa effekter för rennäringen.

Rennäringen är känslig mot sammanfallande påverkan från bland annat exploatering och klimatförändringar, så kallade ***kumulativa effekter.*** Det gäller särskilt i områden som är utpekade som riksintressen för rennäringen eller där andra, ej utpekade, men oavsett viktiga områden för rennäringen återfinns. Att stegvis nagga och fragmentera renbetesmarker och andra strategiska områden försvårar rennäringens möjlighet att anpassa sig till pågående och kommande klimatförändringar. Detsamma gäller ökad väg- och tågtrafik som skulle kunna innebära ökade barriäreffekter och bullernivåer i landskapet. I planförslaget finns bland annat förslag och inriktningar kring vägtrafiken som riskerar påverka rennäringen negativt då renarnas rörelseförmåga i landskapet begränsas.

Skellefteå kommun behöver framöver jobba med att identifiera kumulativa effekter samt mildra negativ påverkan på rennäringen, till exempel genom att säkerställa säkra renpassager. Speciellt med hänsyn till att kommunens yta redan till stor del är planlagt med fördjupade översiktsplaner vars sammanfallande påverkan inte hanteras i översiktsplanen. För att kommunen ska få en helhetsbild över och skapa transparens kring kumulativa effekter bör planernas effekter sammanställas. Bedömningen av kumulativa effekter bör dessutom inte avgränsas till aktuellt område utan, om lämpligt, även omfatta omkringliggande landskap eller områden utanför kommungränsen.

6.7 Friluftsliv och rekreation

Förutsättningar

Vistelse i grönområden eller naturmark medför positiva effekter på människans psykiska och fysiska välmående. Att kommunen möjliggör för och planerar utifrån att medborgarna ska ha tillgång till grön infrastruktur i sin vardag är därför viktigt för tillskapandet av ett hållbart samhälle. Friluftsliv och rekreation omfattar flertalet andra aspekter som bedömts i denna MKB, däribland landskapsbild och bebyggelse, kulturmiljö, naturmiljö och rennäring. Tillsammans genererar aspekterna en variationsrikedom i miljön som bidrar till de värden som vi ofta förknippar med friluftslivet så som naturupplevelser, rofylldhet, möjlighet till utsikt, jakt och svamp- samt bärplockning.

I Skellefteå kommun erbjuds en varierande miljö för friluftsliv och rekreation med tillgång till både hav och älv samt skogbeklädda berg och dalar. Utifrån kommunens geografiska läge skapas även en naturlig variation av aktiviteter beroende på årstid och både bad, vandring, jakt och skidåkning utövas inom kommunen. Idrotten står för en stor del av föreningslivet i kommunen och spritt i Skellefteå finns idrottshallar som möjliggör för utövandet av sporterna. Friluftsliv och rekreation tillsammans med möjlighet till idrott skapar ett utbud av aktiviteter som bidrar till invånarnas välmående.

I kommunen finns två större områden, Byskeälven och Lövångerkusten, utpekade som riksintresse för friluftslivet, i tillägg återfinns även ett 40-tal naturreservat. Inom vissa naturreservat finns möjlighet till vandring på leder och några vandringsleder sträcker sig längre sträckor så som Kyrkstigen och Gruvstigen. I direkt närhet till Skellefteå tätort ligger Vitberget, en av kommunens viktigaste platser för rekreation i bostadsnära läge. Området erbjuder aktiviteter så som promenad och skidåkning. Utöver Vitberget finns fler viktiga friluftsnoder runt om i kommunen som skidbackar i Storklinta och Bygdsiljum samt andra natur- och vandringsmiljöer i inlandet. Tillsammans ger dessa platser en bred palett av aktiviteter och naturupplevelser för både invånare och besökare i hela kommunen.

I kommunen förekommer områden med liten bullerpåverkan från järnväg, bilväg eller flyg. Områden som dessa är viktiga att värna för friluftslivet och rekreationen då de erbjuder plats för återhämtning, vilket är viktigt för den mentala hälsan (Naturvårdsverket & Miljömedicinskt centrum i Västra Götalandsregionen, 2024).

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

- Planeringen ska bidra till inkluderande mötesplatser som utformas utifrån lokala behov och förutsättningar.
- Planeringen ska bidra till jämlika och hälsofrämjande livsmiljöer i hela kommunen som uppmuntrar möten mellan människor i olika åldrar, året om.
- Universell och multifunktionell utformning och ska vara vägledande för all utveckling av mötesplatser och offentliga miljöer.
- Planeringen ska uppmuntra fysisk aktivitet och rörelse i vardagen genom trygga och tillgängliga gång- och cykelvägar, grönområden och tillgängliga offentliga rum.
- Ny bebyggelse och verksamheter ska utformas och placeras med hänsyn till värdetrakter och spridningssamband så att deras kvaliteter och funktioner består.
- När nya områden tas i anspråk behöver ekologiska samband, naturvärden, klimatanpassning och vattenhantering analyseras tidigt utifrån ett landskaps- och avrinningsperspektiv.
- Skadelindringshierarkin ska tillämpas i kommunens planerings- och exploateringsprojekt.

- Jämlik och nära tillgång till grönområden enligt 3–30–300-principen ska eftersträvas i efterföljande planering i Skelleftedalen och tätorter.
- Grönområden i den byggda miljön bör värnas och utvecklas multifunktionellt för att hantera flera samhällsutmaningar samtidigt.
- Utveckling av friluftsliv ska stödja landsbygdsutveckling och besöksnäring där förutsättningar finns.
- I fortsatt planering ska skyddade naturmiljöer ges hänsyn och deras värden säkerställas.
- Områden med höga natur- eller friluftsvärden ska värnas så att deras kvaliteter och funktioner består och arbetet med formellt skydd av natur-och friluftsområden utvecklas.
- Åtgärder som förbättrar allmänhetens tillgänglighet till och utveckling av områden av riksintresse för friluftslivet ska uppmuntras.
- Vid exploatering i eller i anslutning till områden av riksintresse för friluftslivet ska de värden som legat till grund för utpekande av riksintresse vara vägledande för markanvändningen.
- Tysta områdens kvaliteter ska värnas för att gynna friluftsliv, naturupplevelser och djurliv.

Miljöbedömning

Sammantaget bedöms föreslagna riktlinjer bidra med positiva effekter för friluftsliv och rekreation. Översiktsplanens goda ambitioner avseende grönstruktur, tillgång till grönområden och implementering av 3-30-300 principen bedöms bidra till en mer jämlik fördelning och ökad tillgång till friluftsliv och rekreation i kommunen. Viss risk för negativ påverkan finns alltid vid exploatering i grönområden och naturmiljöer eller vid vattenmiljöer. Översiktsplanens riktlinjer bedöms dock kunna medföra en mildring av de negativa effekterna vid tillämpning i den vidare planeringsprocessen.

Översiktsplanen belyser vikten av bostadsnära natur, till exempel genom implementeringen av 3-30-300 principen. Genom denna riktlinje ger översiktsplanen uttryck för ambitionen om en jämlik fördelning av tätorternas och stadens grönska och bedöms bidra positivt till friluftsliv och rekreation. Särskilt att alla invånare ska ha mindre än 300 meter till ett grönområde är applicerbart på översiktsplanens nivå. Att krontäckningen ska ligga på 30% i alla stadsdelar och att alla invånare ska se minst 3 träd från varje fönster är mer lämpligt på fördjupad- respektive detaljplanenivå. Kommunen bör därför verka för att 3-30-300 principen återkommer på alla nivåer i planeringen.

De riktlinjer som presenteras för den gröna infrastrukturen medför positiva effekter för rekreationen och friluftslivet i kommunen; särskilt de som tangerar bevarandet och värnandet av befintliga naturmiljöer. Detta är särskilt viktigt då förlorade höga naturvärden inte kan ersättas av exempelvis en park eller en plantering. Höga naturvärden besitter upplevelsevärden så som svamp- och bärplockning och biologisk mångfald vilket kräver kontinuitet för att utvecklas.

I kommunen finns områden av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken. Översiktsplanens ställningstagande gällande riksintressena är att annan markanvändning inom riksintresset inte utesluts men att hänsyn ska tas till friluftslivets värden vilket även lyfts i riktlinjerna. I orten Byske medger översiktsplanen mångfunktionell bebyggelse, orten ligger vid Byskeälven som är av riksintresset för friluftslivet. Vid tillämpning av riktlinjer bedöms riksintressets värde kunna bevaras. Översiktsplanen uppmuntrar även till åtgärder som stärker allmänhetens tillgång till riksintresset och andra friluftsmiljöer. Detta kan ge positiva effekter i form av ett ökat friluftsutövande i kommunen.

Översiktsplanen behandlar utvecklingen av friluftslivet på landsbygden och vid orterna. Riktlinjerna bedöms kunna bidra till att områden med höga natur- och friluftslivsvärden samt tysta områden värnas och beaktas i planeringsprocessen.

6.8 Risk, hälsa och säkerhet

Förutsättningar

Förorenad mark

Föroreningar av olika ämnen kan förekomma från många olika typer av källor i mark, yt- och grundvatten, sediment och byggnader till exempel komma från luftutsläpp från industrier och verksamheter, men även från spill, läckage och utsläpp av kemikalier och oljor. Förhöjda bakgrundshalter av vissa ämnen kan även förekomma naturligt i berggrunden. Risken för att föroreningarna sprids beror på vilket ämne det är som berörs och inom vilken typ av område föroreningen finns. Bland föroreningar inkluderas även invasiva arter, vilkas rotdelar och frön kan spridas vid masshantering och utgör ett hot mot den biologiska mångfalden (se avsnitt *6.5 Naturmiljö*).

Inom Skellefteå kommun finns det flera potentiellt förorenade områden. En del av områdena är endast identifierade, medan andra genomgått en teoretisk bedömning. Vissa områden har även utretts, undersökts och sanerats. Som utgångspunkt är det den som har orsakat föroreningen som ansvarar för undersökning och sanering av den, i andra hand kan fastighetsägaren bli ansvarig. På flera platser inom kommunen är det industriella verksamheter som orsakat föroreningarna.

I kustområdet vid Skelleftehamn har det under lång tid pågått en diffus spridning av luftföroreningar innehållande metaller från Rönnskärsverken. Vid Rönnskärsverken har det sedan 1930 bedrivits smältverk för framställning av metaller. Spridningen av de luftburna metallutsläppen pågick främst under mitten på 1900-talet när industrin saknade rökgasrening. Undersökningar har visat att stora delar av kustområdet i närheten av smältverket, samt söderut mot Bureområdet är påverkade av industrin och att det finns förhöjda halter av metaller i de ytliga marklagren. Undersökningar har även visat att områden i centrala Skellefteå kan vara påverkade i mindre omfattning. Länsstyrelsen i Västerbotten arbetar med att undersöka hur föroreningarna påverkar miljön och hälsan för de som bor i eller besöker omgivningarna[6].

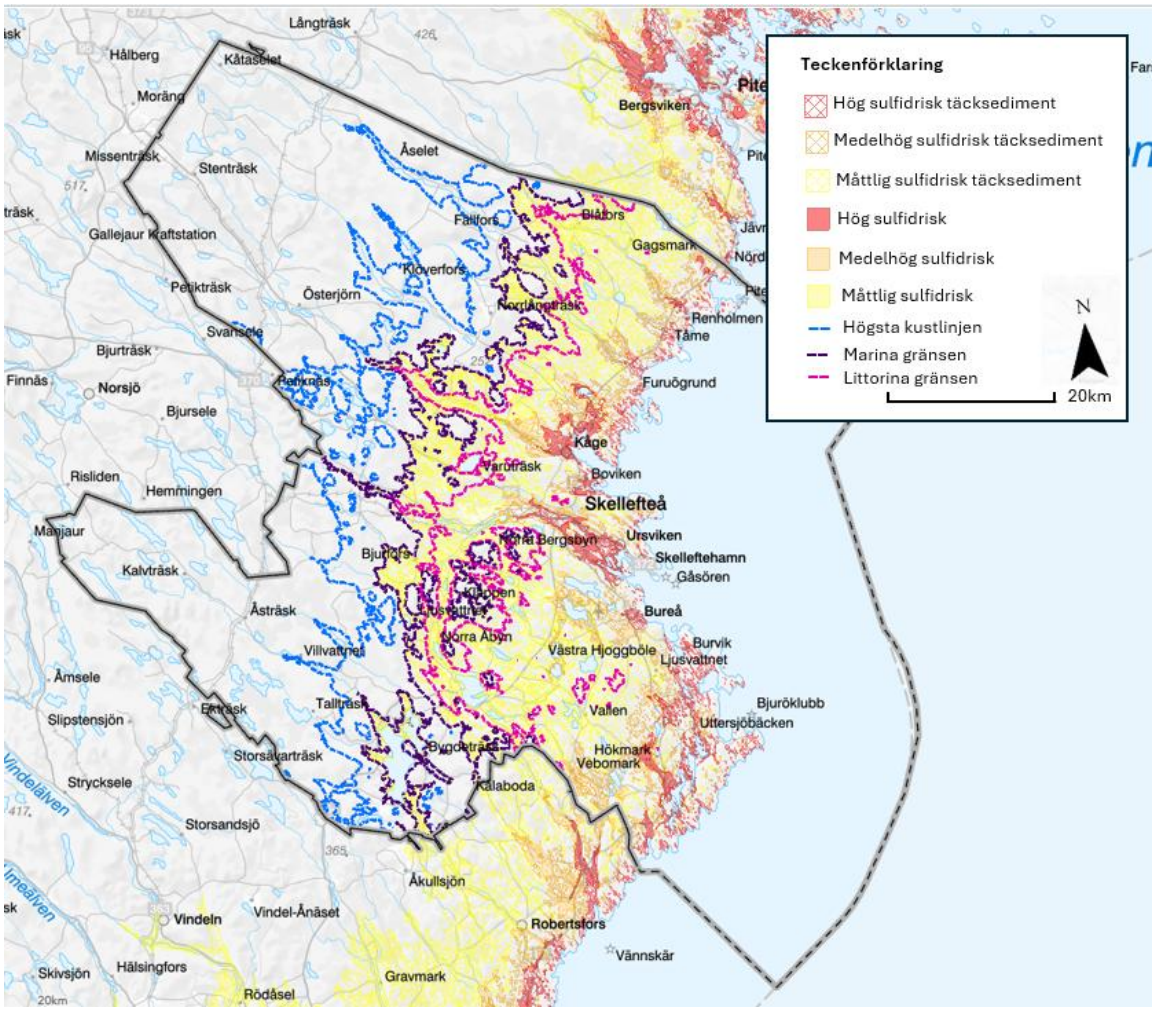
Inom vissa delar av kommunen förekommer naturligt höga bakgrundshalter av arsenik i morän. Dessa förhöjda bakgrundshalter förekommer främst inom områdena Skelleftedalen, Kågedalen och Bolidenområdet, men det finns även mindre områden där förhöjda halter förekommer lokalt. Arsenik är ett giftigt grundämne som kan orsaka allvarliga miljö- och hälsoeffekter. När markarbeten utförs inom områden med höga halter arsenik finns det risk för att ämnet frigörs och sprids, vilket kan medföra risker för människors hälsa och för miljön.

Sulfidjord

Markområden innehållande sulfidjordar kännetecknas av hög risk för sättningar, försurning och metallutlakning vid kontakt med syre. Sulfidjordar innehåller höga halter av lera och silt och kan därför vara besvärliga ur ett geotekniskt perspektiv. Försurning kan uppstå när sulfidjord med försurande egenskaper utsätts för syre, till exempel när sulfidjord grävs upp och exponeras för luft. Luften oxiderar jorden vilket leder till att jordens pH sjunker, vilket i sin tur leder till att de metaller som jorden innehåller kan komma att lakas ut. Metallutlakning och försurning kan påverka vattenmiljöer negativt.

[6] Markföroreningar i Rönnskärsverkens omgivning. Länsstyrelsen Västerbotten. https://www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/miljo-och-vatten/fororenade-omraden/markfororeningar-i-ronnskarsverkens-omgivning.html

Sulfidjordar förekommer generellt inom markområden under högsta kustlinjen och främst vid kust- och strandområden. Skellefteå kommun är till stor del belägen under högsta kustlinjen. Inom kommunen är det främst områdena Skelleftedalen, Bureå, Lövånger och Kåge som berörs av hög risk för förekomst av sulfidjordar, men det finns risk för förekomst längs större delar av kustområdet, se figur 9.

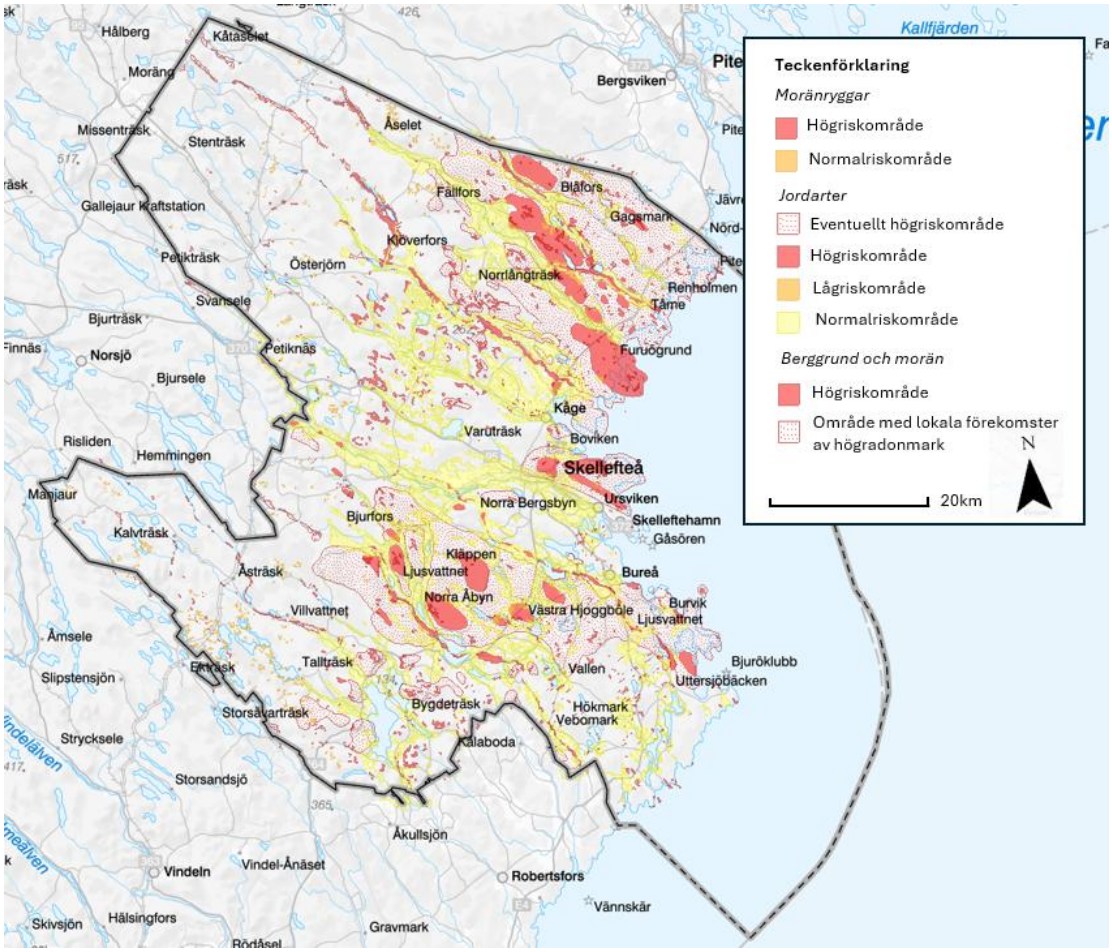

Figur 9. Områden med risk för förekomst av sulfidjordar inom kommunen. Källa: Skellefteå kommun.

Radon

Den radioaktiva gasen radon bildas naturligt i berggrunden när radium sönderfaller. Risken att utveckla lungcancer ökar vid långvarig exponering av radon. Radon kan förekomma i inomhusluft från radonhaltigt byggnadsmaterial, från berggrunden via otätheter i byggnadens konstruktion och från hushållsvatten från brunnar som borrats i radonhaltig berggrund eller genomsläppligt jordmaterial. Vid nybyggnationer är det i huvudsak markradon och radon i hushållsvatten som kan medföra att radon förekommer i inomhusluft.

Det finns områden som kan innehålla förhöjda halter av markradon[7]. I Skellefteå kommun förekommer det förhöjda halter av radon i mark- och berggrunden och det finns områden med hög risk för förekomst av radon, se figur 10. Grusåsar utgör generellt områden med hög risk för radon, även vissa moränryggar kan ha förhöjda halter av radon.

Figur 10. Områden med risk för förekomst av radon. Områden markerade i rött visar högriskområden, områden i gult visar lågriskområden. Källa: Skellefteå kommun.

Skyfall och översvämning

Med den klimatförändring som sker förväntas antalet skyfall och intensiteten av dessa att öka. Risken för påverkan av skyfall förväntas bli tydligast i lågpunkter, områden med begränsad avrinning och markområden med låg infiltrationsförmåga.

Skellefteå kommun har utfört skyfallskarteringar för områdena Skelleftedalen samt Byske och Kåge tätort. Det har även gjorts översvämningskarteringar längs med Skellefteälven och kommunens kust. För Bureälven har även MSB (Myndigheten för civilt försvar) karterat 100-årsflöde med klimatanpassningar. För resterande

[7] Enligt Boverkets byggregler är gränsvärdet för radonhalt och gammastrålning i nya byggnader 200 Bq/m^3 för inomhusluft respektive 0,3 µSv/h för byggnadsmaterial. Detta gäller för rum där människor vistas mer än tillfälligt (Boverket, 2024).

älvar, sjöar och vattendrag inom kommunen saknas skyfalls- och översvämningskarteringar och riskerna som kan uppstå i dessa områden till följd av ökad nederbörd är därmed inte kända.

Kommunens kustområden består till stor del av klippor och grunda vikar med många älvar och vattendrag som mynnar ut i havet. Kommunens kustområde är inte typiskt för de mest riskfyllda scenarierna för höga vattenstånd, men med klimatförändringarna som kan medföra extra kraftiga vindar och lågtryck kan översvämningsrisker uppstå i de låglänta delarna av kusten i områden med långgrund botten, trånga sund och vikar. I sådana områden kan översvämningsrisker uppstå till följd av höga vattenstånd.

Skred och erosion

Ökad nederbörd och högre vattenflöden till följd av klimatförändringarna kan medföra erosion och en ökad risk för ras och skred. Risken är särskilt hög i slänter med finkorniga jordarter som sand och silt vilka är lätteroderade, men även områden med leror vilka kan vara skredkänsliga.

Inom kommunen förekommer områden med sand, lera och silt främst i dalgångar och älvdalar som tidigare varit undervattensmiljöer. Områden med jordbruksmark sammanfaller ofta med dessa områden. I stora delar av Skellefteå är även jordtäcket tunt och berggrunden synlig. I kommunen finns aktsamhetsområden för skred där finkorniga jordarter förekommer, dessa områden finns längs med kommunens älvdalar, sjöar och vissa delar av kusten.

Enstaka skred har tidigare inträffat i kommunen vid Kåge, Viltvattnet, Forsliden, Bodaträsket och Långsjöliden, samt öster om Österjörn. I Fällforsområdet och i området mellan Jörn och Boliden finns det även spår av jordskred.

Störande verksamheter

Olika verksamheter och industrier kan medföra störning till omgivningen till exempel genom buller, luftutsläpp, lukt, vibrationer, ljus och trafik till och från verksamheten. Vissa verksamheter och industrier kan även medföra explosionsrisker. För att få bedriva en verksamhet som kan innebära olägenheter för människors hälsa och miljön behöver den enligt 9 kapitlet miljöbalken anmälas till ansvarig tillsynsmyndighet alternativt behöver tillstånd innehas från ansvarig prövningsmyndighet.

I Skellefteå kommun finns flera befintliga miljöfarliga verksamheter, varav fyra anläggningar är klassade enligt Sevesolagstiftningen. Sevesolagstiftningen omfattar de verksamheter som hanterar stora mängder av farliga kemikalier och reglerar de åtgärder som behövs för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Inom kommunen finns stora industriverksamheter inom näringsgrenarna trä, metall, plast, elektronik, gruvverksamhet och kemisk industri. Med kommande samhällsutveckling förväntas en ökad etablering av industrier inom kommunen.

Planförslagets ställningstaganden och riktlinjer

Enligt planförslaget ska kommunen förebygga risker för olyckor, störningar och ohälsa genom tidig och samordnad fysisk planering. Lokalisering och utformning av bebyggelse, infrastruktur och verksamheter ska säkerställa räddningstjänstens funktion, respektera skyddsavstånd till farlig eller störande verksamhet och farligt gods, samt ta hänsyn till mark- och miljörisker som förorenad mark, radon och sulfidjord.

Nedan anges specifika riktlinjer för de olika aspekterna som hanteras i miljökonsekvensbeskrivningen avseende risk, hälsa och säkerhet (förorenad mark, sulfid, radon, skred och erosion, skyfall och översvämning samt störande verksamheter).

Förorenad mark

- Risk för markförorening samt behov av markundersökningar ska identifieras i ett tidigt skede av planerings- och genomförandeprocessen. Särskilt inom områden med tidigare eller pågående industriell verksamhet samt där det finns indikationer på föroreningar, exempelvis genom luftnedfall eller höga bakgrundshalter av metaller.
- Om föroreningar som kan antas utgöra risk för miljö och människors hälsa påträffas ska en riskbedömning tas fram. Visar resultatet att risker behöver hanteras ska en åtgärdsutredning genomföras där ett eller flera efterbehandlingsalternativ presenteras och kostnadsuppskattas. Utredningarna ska visa att erforderliga åtgärder kan genomföras så att marken blir lämplig för avsedd användning samt att detaljplanens genomförande är tekniskt och ekonomiskt möjligt.
- Vid ianspråktagande av tidigare oexploaterad mark inom områden där bakgrundshalterna inte är kända sedan tidigare, bör risken för höga bakgrundshalter av arsenik utredas genom markundersökningar.
- Hantering av förorenade massor och massor med risk för spridning av invasiva arter ska ske säkert och resurseffektivt.

Sulfidjord

- I riskområden ska en geoteknisk undersökning fas fram i detaljplaneskedet. Är sulfidjorden mäktig på fastigheten bör man undvika att bygga under jord.
- Försiktighetsåtgärder behöver tillämpas om schaktning i sulfidjord ska utföras. Vid schaktning av jord ska den omhändertas enligt gällande regler och praxis.
- Om grundvattenytan ska sänkas där sulfidjord förekommer behöver eventuella risker utredas. Områden där aktivt och potentiell sur sulfatjord förekommer behöver hänsyn tas till risken för syresättning och påverkan på vattenkvalitet vid exploatering och andra markåtgärder för att säkerställa att ingen ytterligare försämring på vattenkvalité sker.

Radon

- Vid planering och exploatering i områden med låg, normal eller hög risk för radon ska behovet av lämpliga byggtekniska och radonsäkra åtgärder utredas tidigt för att förebygga förhöjda radonhalter i inomhusluft.

Skyfall och översvämning

- Ny bebyggelse, infrastruktur och samhällsviktig verksamhet ska lokaliseras till mark som är långsiktigt lämplig med hänsyn till kända och framtida klimatrelaterade risker. Områden där sådana risker inte kan hanteras på ett hållbart sätt ska undvikas.
- Klimatanpassning ska samordnas med beredskap genom att kritisk infrastruktur och samhällsviktiga funktioner lokaliseras och utformas robust, med hänsyn till skyddsnivåer, redundans och möjlighet till återställning.
- Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas så att den inte tar skada av, eller orsakar skada vid, översvämning från minst ett 100-årsregn eller motsvarande flöden. Framkomlighet till och från bebyggelseområden ska säkerställas även vid höga vattennivåer.
- Längs kusten bör som utgångspunkt inga bostäder, samhällsviktiga funktioner eller översvämningskänsliga anläggningar byggas med lägre grundläggningsnivå än 2 meter över medelvattenståndsnivån, om inte särskilda utredningar visar att en lägre nivå är långsiktigt säker.

Skred och erosion

- Områden med risk för ras, skred eller erosion ska undvikas, eller endast bebyggas om riskerna kan hanteras på ett långsiktigt hållbart sätt med hänsyn till framtida klimatförhållanden.
- I områden med befintlig, detaljplanerad bebyggelse ska risker för översvämning, ras, skred och erosion beaktas vid omvandling, förtätning eller andra förändringar. Om riskerna inte kan hanteras ska ytterligare bebyggelse eller förändring som ökar sårbarheten undvikas.
- I riskområden för översvämning, ras, skred och erosion ska en geoteknisk undersökning tas fram i detaljplaneskedet.

Störande verksamheter

- Farliga och störande verksamheter ska lokaliseras med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt miljörelaterade risker. Verksamheter bör placeras på lämpligt avstånd från bostäder och samhällsviktiga funktioner, i enlighet med gällande rekommendationer om risk- och skyddsavstånd, från bland annat MCF.
- Bostäder och störningskänslig markanvändning ska lokaliseras så att pågående verksamheter inte riskerar att begränsas i efterhand. Rekommenderade skyddsavstånd till störningskällor ska tillämpas.

Miljöbedömning

Översiktsplanens utvecklingsinriktning bedöms sammantaget bidra med positiva effekter avseende risk, människors hälsa och säkerhet. Ställningstagande och riktlinjer bedöms kunna begränsa de negativa effekter som kan uppstå vid planering och ianspråktagande av markområden där det kan finnas förekomst av föroreningar, sulfid och radon. Riktlinjerna kan även vid planering förebygga att klimatrelaterade risker uppstår avseende skred, erosion, skyfall och översvämningar. Vid lokalisering av nya etableringar av störande verksamheter kan riktlinjerna bidra till att minimera säkerhetsrisker och påverkan på människors hälsa.

Förorenad mark

Inom kommunen finns potentiellt förorenade områden och områden med kända föroreningar. Den kännedom som finns om de förorenade områdena ger kommunen möjlighet att hantera eventuella risker och hur områdena bäst ska utvecklas med hänsyn till riskerna. Det bedöms vara positivt att utreda risken för markföroreningar tidigt vid planering och särskilt i områden där industriell verksamhet bedrivits, där det finns misstankar om luftnedfall och höga bakgrundshalter av metaller. Föreslagna riktlinjer bedöms kunna begränsa de negativa effekter som kan uppstå vid exploatering av områden som är förorenade eller områden som misstänks kunna vara förorenade. Efter samråd har översiktsplanen kompletterats med en riktlinje avseende hantering av massor innehållande rester från invasiva främmande arter, se avsnitt *6.5 Naturmiljö.*

Det anses vara särskilt viktigt att utreda eventuell förekomst av markföroreningar om markanvändningen inom ett område planeras att förändras. Oexploaterade markområden som planeras att tas i anspråk för mångfunktionell bebyggelse bör utredas avseende förhöjda bakgrundshalter av arsenik tidigt i planeringen för att undvika spridningsrisker och hälsorisker. De riktlinjer som översiktsplanen föreslår behöver även samordnas med befintliga planer. Granskningshandlingen saknar generella ställningstaganden kring utveckling av bostadsområden inom områden där industriella verksamheter tidigare bedrivits och inom kustområdet där diffus spridning av luftutsläpp av metaller skett under lång period, särskilt i Bureområdet där förhöjda halter av metaller påvisats i de ytliga marklagren och mångfunktionell bebyggelse föreslås i

översiktsplanen. Detta är något som kommunen behöver ta hänsyn till och utreda vid genomförande av översiktsplanen och framtagande av fördjupade översiktsplaner.

Sulfidjordar

Inom kommunen förekommer risk för sulfidhaltiga jordar inom stora markområden, särskilt längs med kusten förekommer områden med hög risk för sulfider. Vid syresättning av sulfidjordar kan försurning och urlakning av metaller ske. Det är därför viktigt att minimera att sulfidjordar exponeras för luft. Geotekniskt kan det även vara svårt att hantera sulfidjordar. Översiktsplanen anger inga ställningstaganden om att markarbeten i sulfidjordar eller utveckling inom områden med hög risk för sulfidjord bör undvikas, men föreslagna riktlinjer bedöms vara tillräckliga för att undvika och belysa de risker som finns vid hantering av och byggnation i områden med sulfidjordar vid framtida planering.

Radon

Radon förekommer i stora delar av kommunens berggrund, morän och jordarter. Planförslagets riktlinje anger att i de fall det blir aktuellt att exploatera i ett område med risk för radon behöver lämpliga byggtekniska åtgärder vidtas för att undvika och förebygga radonproblem. Efter samråd har riktlinjen skärpts något och anger nu även att byggnadstekniska lösningar ska vidtas vid låg-, normal- och hög nivå av radon. Långvarig exponering av radon i inomhusluft kan medföra allvarliga hälsorisker och riktlinjerna bör därmed inkludera även lågriskområden. Föreslagen riktlinje bedöms kunna förebygga risker för människors hälsa avseende radon vid planering och exploatering. Efter samråd har även information om att Boverkets riktvärden och krav avseende radon i inomhusluft ska uppfyllas vid nybyggnation tillkommit i löptext. Utöver att använda byggnadstekniska metoder för att motverka radon i inomhusluft, kan det även vara bra om kommunen utreder om det är lämpligt att exploatera områden med hög risk för radon tidigt i planeringsskedet.

Skyfall och översvämning

Risken för översvämningar kan begränsa möjligheten att planlägga vissa områden för bebyggelse, anlägga nya vägar och samhällsviktiga funktioner.

De riktlinjer som översiktsplanen föreslår bedöms medföra positiva effekter och kunna begränsa att områden där eventuella risker kan uppkomma exploateras. Som det framgår av riktlinjerna är det viktigt att områden där aktuella karteringar inte finns utreds ytterligare avseende risk för översvämning eller stabilitetsproblem innan de planläggs för bebyggelse. Kommunen bör alltså arbeta vidare med skyfallskarteringar och översvämningskarteringar för att undvika att riskområden planläggs. Det gäller särskilt tätbebyggda områden med stor andel hårdgjorda ytor, utpekade LIS-områden, områden belägna i lågpunkter, områden med begränsad avrinning och markområden med låg infiltrationsförmåga. Riktlinjerna bör förslagsvis lyftas in och samordnas med kommunens dagvattenstrategi.

Skred och erosion

Inom kommunen förekommer områden med sand, lera och silt och i stora delar av Skellefteå är även jordtäcket tunt och berggrunden synlig. Det finns befintliga aktsamhetsområden för skred där finkorniga jordarter förekommer, dessa områden finns längs med kommunens älvdalar, sjöar och vissa delar av kusten. Med bakgrund till hur geologin ser ut i Skellefteå och att enstaka skred tidigare inträffat inom kommunen är det viktigt att förebygga att områden med risk för skred och erosion planläggs.

Översiktsplanens riktlinjer tar tydligt avstamp i att utredningar ska genomföras där risk föreligger för skred och erosion och att markområden inte ska bebyggas om det inte går att säkerställa markens bärighet. Vid

detaljplaneplanering, bygglov och nybyggnation föreslår översiktsplanen att det krävs platsspecifika geotekniska undersökningar för att säkerställa markens stabilitet och vid behov planera åtgärder. Bebyggelse ska även enligt riktlinjerna lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till boendes hälsa samt jord-, berg- och grundvattenförhållandena. Riktlinjerna bedöms därmed medföra positiva effekter till kommunens övergripande arbete med de riskerna skred och erosion.

Störande verksamheter

Störande och miljöfarliga verksamheter behöver lokaliseras med hänsyn till miljö och människors hälsa för att olägenheter inte ska uppkomma. Översiktsplanen anger utvecklingsinriktningen ”mångfunktionell bebyggelse”, vilken innefattar verksamheter, inom orterna Bureå, Byske, Boliden och Kåge, men översiktsplanen pekar inte ut några särskilda områden som anses vara mer eller mindre lämpliga för utveckling av verksamhetsområden. Översiktsplanens riktlinjer för störande verksamheter anger att verksamheter ska lokaliseras på säkert avstånd från bostäder och samhällsviktiga funktioner enligt MSB rekommendationer om riskhanteringsavstånd och att rekommenderade skyddsavstånd till störningskällor ska respekteras. Riktlinjerna behandlar på så sätt riskavstånd för verksamheter som kan medföra säkerhetsrisker, vilket bidrar med positiva effekter i kommunens planering avseende risk och säkerhetsaspekter. Riktlinjerna anger även övergripande att verksamheter bör lokaliseras så att de inte påverkar bostäder, människors hälsa eller stadsliv negativt.

Vid lokalisering av verksamheter bör även miljörelaterade risker beaktas. Mellan samråd och granskning har riktlinje i översiktsplanen uppdaterats för att nu även inkludera hänsyn till miljörelaterade risker vid lokalisering av verksamheter. Detta underlättar då miljöfarliga verksamheter genomgår separat prövning enligt miljöbalken för att få bedrivas, där bland annat lokalisering bedöms. Översiktsplanen pekar i nuläget inte ut några områden som kan vara lämpliga för etablering av nya miljöfarliga och störande verksamheter. Översiktsplanens riktlinjer ger en första inriktning för hur sådana verksamheter ska lokaliseras.

Riktlinjerna för störande verksamheter kan övergripande bidra med positiva effekter för människors hälsa vid kommunens planering och fortsatta arbete med risk- och säkerhetsaspekten. Översiktsplanen bör kompletteras med en övergripande strategi för lokalisering av tillkommande miljöfarliga och störande verksamheter för att minimera risker och underlätta framtida planering av kommunens markområden. Utan samlad strategi finns risk för att negativa effekter kan uppstå.

7 Uppfyllelse av miljökvalitetsmål

I Sverige finns 16 antagna nationella miljökvalitetsmål. Dessa skall vara vägledande vid fysisk planering och projektering. Sveriges miljökvalitetsmål är framtagna för att skapa en gemensam riktning i hur landet ska jobba mot en bättre miljö och ett mer hållbart samhälle. Varje mål är preciserat och har flera delmål som ska leda till att målen uppnås. Bedömningen av översiktsplanens påverkan på målen förhåller sig till de preciseringar som korrelerat med bedömda miljöaspekter.

Sju miljökvalitetsmål har bedömts vara relevanta för denna översiktsplan vilka redovisas nedan. Huruvida planförslaget bidrar till dessa miljömål görs enligt följande kategorier:

- Planförslaget bedöms *bidra* till att målet har möjlighet att uppfyllas.
- Planförslaget bedöms *både bidra och motverka* till att målet har möjlighet att uppfyllas.
- Planförslaget bedöms *inte bidra* till att målet har möjlighet att uppfyllas.

4. Giftfri miljö
Planförslaget bedöms bidra till att målet har möjlighet att uppfyllas. I planförslagets riktlinjer redovisas att risken för markföroreningar ska utredas tidigt vid planering och exploatering, särskilt i områden med tidigare industriell verksamhet och där det finns misstankar om luftnedfall och höga bakgrundshalter av metaller. Om föroreningar påträffas anger riktlinjerna att riskbedömning och nödvändiga saneringsåtgärder ska genomföras innan byggnation.

Inom kommunen finns potentiellt förorenade områden och områden med kända föroreningar. Det finns även områden med höga bakgrundshalter av metaller. Genom att fortsatt utreda om markområden är förorenade inför planering och exploatering kan potentiellt förorenade områden upptäckas och saneringsåtgärder vidtas för att de i så stor utsträckning som möjligt inte ska utgöra något hot mot människors hälsa eller miljön.

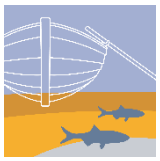
8. Levande sjöar och vattendrag
Planförslaget bedöms bidra till att målet har möjlighet att uppfyllas. Bedömningen är gjord under förutsättningen att översiktsplanens riktlinjer för vattenmiljö, dagvattenhantering och kommunens dagvattenstrategi tillämpas vid exploatering samt att hänsyn visas till riksintresset för friluftsliv vid Byskeälven.

Översiktsplanen ämnar verka för ett uppfyllande av samtliga vattenförekomsters satta miljökvalitetsnormer. Detta bidrar till förbättrad ekologisk och kemisk status i sjöar och vattendrag och bidrar till uppfyllandet av målet.

9. Grundvatten av god kvalitet
Planförslaget bedöms bidra till att målet har möjlighet att uppfyllas. Det beror på att översiktsplanen inte bedöms påverka ekologisk eller kemisk status samt inte äventyrar möjligheten att nå uppsatta miljökvalitetsnormer. Kommunen uppger i översiktsplanen att de arbetar aktivt med att ta fram vattenskyddsområden för vattentäkter som i nuläget saknar detta.

Befintliga grundvattenförekomster i kommunen är statusklassade till god kemisk och kvantitativ status. Översiktsplanen ämnar verka för ett uppfyllande av miljökvalitetsnormerna vilka för förekomsterna är satta till god kemisk och kvantitativ status.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
Översiktsplanen bedöms både motverka och bidra till uppfyllandet av miljökvalitetsmålet. Översiktsplanen ämnar verka för ett uppfyllande av samtliga vattenförekomsters satta miljökvalitetsnormer. Detta bidrar i vidare led till förbättrad ekologisk och kemisk status i kustvatten och bidrar till uppfyllandet av miljökvalitetsmålet.

Översiktsplanen medger mångfunktionell bebyggelse i kustorterna Byske, Kåge och Bureå. Exploatering i ett kustnära läge kan medföra en ökad tillförsel av föroreningar från dagvattnet. Översiktsplanens riktlinjer gällande hantering av dagvatten är därför särskilt viktiga för att målet inte ska motverkas.

13. Ett rikt odlingslandskap
Översiktsplanen bedöms riskera att motverka uppfyllandet av miljökvalitetsmålet. Planen motsätter sig inte exploatering på jordbruksmark och påverkan på ekologiska och kulturella värden kan inte uteslutas.

Översiktsplanen motsätter sig inte exploatering på odlingsmark. I vilken grad kommunen kommer exploatera i de orter som pekats ut för mångfunktionell bebyggelse är dock oklar. Detsamma gäller för odlingslandskapets kulturvärden som främst återfinns i älvdalarnas kulturbygd. Det kan därför inte uteslutas att översiktsplanen riskerar motverka miljökvalitetsmålet.

15. God bebyggd miljö
Översiktsplanen bedöms bidra till uppfyllandet av miljökvalitetsmålet genom riktlinjer som skapar förutsättningar för boendeformer med god tillgång till grönområden och ett hänsynstagande till kulturmiljöer.

Översiktsplanen bedöms möjliggöra för en ökad andel grönska i bebyggda miljöer vid implementering av 3-30-300 principen vid planering, grönska i industriområden och god tillgång till grönområden i tätorterna. De riktlinjer och åtgärdsförslag som presenteras för kulturmiljön bedöms möjliggöra för att kulturhistoriskt värdefulla miljöer bevaras och skyddas samt att riksintresset för kulturmiljövård beaktas.

16. Ett rikt växt- och djurliv
Översiktsplanen bedöms bidra till uppfyllandet av miljökvalitetsmålet. Bedömningen är gjord med förutsättningen att hänsyn visas till befintliga naturvärden, ekosystemtjänster och ekologiska samband och värdekärnor samt att kommunen verkar för dokumentering och analys av befintlig grön infrastruktur.

Översiktsplanen har ambitioner om att naturområden med funktion för ekologiska samband, ekosystemtjänster och värdekärnor samt skyddade naturområden ska visas hänsyn till vid planering och exploatering. Detta befästs i de riktlinjer som presenteras i planen och ges i åtgärdsförslag där ett samlat kunskapsunderlag för grön infrastruktur föreslås.

8 Samlad bedömning

Denna miljökonsekvensbeskrivning har bedömt de effekter som förslaget till ny översiktsplan kan medföra på behandlade miljöaspekter vid ett genomförande. Översiktsplanens övergripande nivå medför ett flertal osäkerheter och miljöbedömningen har därför genomförts med utgångspunkt i de riktlinjer och ställningstaganden som anger kommunens tänkta riktning och vision för dess markanvändning. Effekterna från översiktsplanen har bedömts enligt bedömningsskalan som syns i tabellen här nedan (tabell 6).

Tabell 6. Bedömningsskala.

Positiva effekter	Översiktsplanens utvecklingsinriktning och/eller ställningstaganden och riktlinjer bidrar till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning kan också positivt bidra till en förbättring av människors hälsa och miljö.
Negativa effekter	Översiktsplanens utvecklingsinriktning och/eller avsaknaden av ställningstaganden och riktlinjer bidrar inte till en hållbar bebyggelseutveckling inom kommunen. Översiktsplanens utvecklingsinriktning kan också negativt medföra en försämring av människors hälsa och miljö.

Positiva effekter bedöms uppstå för miljöaspekterna landskapsbild, vattenmiljö, kulturmiljö, naturmiljö, friluftsliv och rekreation samt risk, hälsa och säkerhet.

Landskapsbild - Översiktsplanens riktlinjer innehåller goda ambitioner avseende bevarande och utveckling av landskapsbild och utpekade landskapskaraktärer. Genom riktlinjerna finns potential för en samhällsutveckling som harmoniserar med landskapsbilden. Viss potential finns även att befintliga värden och karaktärer stärks genom att de uppmärksammas, till exempel genom nya siktlinjer.

Naturmiljö samt friluftsliv och rekreation - De riktlinjer som inkluderats i planen visar på goda ambitioner och en vilja om att skydda, bevara och visa hänsyn till skyddade naturmiljöer, ekosystemtjänster, ekologiska samband, värdekärnor och naturvärden. Riktlinjerna medför inte bara positiva effekter avseende naturmiljö utan även friluftsliv och rekreation, då naturområden med variationsrikedom och kontinuitet även bidrar till ett ökat välmående. Detsamma gäller implementeringen av 3-30-300 principen vid exploatering och utveckling av befintliga eller nya bostadsområden. Efterlevnad av principen bedöms bidra till en jämlik fördelning av grönska, ökad tillgång till grönområden och ett bevarande eller tillskapande av naturvärden.

Vattenmiljö - Översiktsplanens riktlinjer bedöms på övergripande nivå tillräckliga för att inte orsaka negativ påverkan på vattenförekomsterna och riskera försämra befintlig ekologisk och kemisk status. Översiktsplanen bedöms inte heller innehålla markanvändning som kan tänkas medföra påverkan på befintliga grundvattenförekomster. Kommunen ämnar ta hänsyn till vattenmiljöns naturliga flöden, strandmiljöer, vattenkvalitet, ekologiska funktioner vid planering av bostadsområden och dagvattensystem. I tillägg ska kommunen verka för uppfyllandet av satta miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten och att nya vattenskyddsområden upprättas där de saknas. Detta ger sammantaget möjlighet till positiva effekter avseende vattenmiljö.

Risk, hälsa och säkerhet - Planen innehåller flertalet övergripande riktlinjer som behandlar de risker som kan uppstå för människans hälsa och säkerhet vid planering och exploatering avseende förorenad mark, sulfidjord, radon, skyfall och översvämning, skred och erosion samt störande verksamheter. Riktlinjerna bedöms kunna begränsa och minimera negativa effekter vid ianspråktagande av nya markområden.

Kulturmiljö - Planen innehåller goda ambitioner om att bevara, värna och skydda värdefulla kulturmiljöer. I planen återfinns även åtgärdsförslag om vidare inventering och uppdatering av underlag avseende kulturmiljöer och kulturmiljövärden vilket kan leda till att kulturmiljön lyfts fram och bevaras vid planering.

Negativa effekter bedöms uppstå för miljöaspekterna jord- och skogsbruksmark samt rennäring.

Jord- och skogsbruksmark - Kommunen motsätter sig inte exploatering av jordbruksmark och det kan därför inte uteslutas att jordbruksmark ianspråktas i framtiden vilket medför negativa effekter. Angivna riktlinjer och ställningstaganden avseende jordbruksmark har potential att mildra effekterna vid tillämpning. Översiktsplanens riktlinjer avseende skogsmark är i sak goda men är mycket översiktliga och kräver konkretisering.

Rennäring - Översiktsplanen medför negativa effekter för rennäringen. Bedömningen grundar sig på att kommunen inte motsätter sig exploatering som kan skada rennäringen och att risk finns för negativa kumulativa effekter. Översiktsplanen tar heller inte ställning kring överlappande riksintressen och det kan inte med säkerhet konstateras att rennäringens riksintressen kommer väga tyngre än övriga riksintressen.

I tabell 7 ges en sammanfattande bild över planförslagets miljöeffekter.

Tabell 7. Sammanfattande bedömning av översiktsplanens effekter.

Miljöaspekt	Bedömning av planförslaget	Effekter
Landskapsbild	Översiktsplanen främjar ett beaktande av landskapsbilden på övergripande och lokal skala genom riktlinjer som möjliggör en samhällsutveckling där hänsyn visas till landskapskaraktärer, ekosystemtjänster och befintliga naturvärden.	Positiva effekter
Vattenmiljö	Kommunen ska verka för uppfyllnad av miljökvalitetsmålen, framtagande av vattenskyddsområden och uppdatering av befintlig dagvattenstrategi (vilken förutsätts bidra till en hållbar hantering av dagvatten).	Positiva effekter
Jordbruks- och skogsmark	Kommunen motsätter sig inte exploatering på jordbruksmark och påverkan kan därför inte uteslutas.	Negativa effekter
Kulturmiljö	Översiktsplanen innehåller ställningstagande, riktlinjer och åtgärdsförslag som i planeringsprocessen ger förutsättningar för ett värnande, bevarande och skyddande av kulturmiljön.	Positiva effekter
Naturmiljö	Översiktsplanens riktlinjer tar hänsyn till att skyddade naturmiljöers värden ska säkerställas i kommande planeringsprocesser och att planering ska ske med hänsyn till och främja den grönblå infrastrukturen.	Positiva effekter
Rennäring	Kommunen motsätter sig inte exploatering som kan skada rennäringen och risk finns för negativa kumulativa effekter. Översiktsplanen tar inte ställning kring överlappande riksintressen och det kan inte med säkerhet konstateras att rennäringens riksintressen kommer väga tyngre än övriga riksintressen.	Negativa effekter
Friluftsliv och rekreation	Översiktsplanens goda ambitioner avseende grönstruktur, tillgång till grönområden och implementering av 3-30-300 principen bedöms bidra till en mer jämlik fördelning och ökad tillgång till friluftsliv och rekreation i kommunen.	Positiva effekter
Risk, hälsa och säkerhet	Ställningstagande och riktlinjer bedöms kunna begränsa de negativa effekter som kan uppstå vid planering och ianspråktagande av markområden där det kan finnas förekomst av föroreningar, sulfid och radon. Riktlinjerna kan även vid planering förebygga att klimatrelaterade risker uppstår avseende skred, erosion, skyfall och översvämningar. Vid lokalisering av nya etableringar av störande verksamheter kan riktlinjerna bidra till att minimera säkerhetsrisker och påverkan på människors hälsa.	Positiva effekter

8.1 Fortsatt arbete

Denna miljökonsekvensbeskrivning utgör ett underlag för att förebygga, minimera eller förhindra negativ miljöpåverkan. En översiktsplan tas fram i ett tidigt skede i planeringen av ny bebyggelse och infrastruktur och är av en mer strategisk art. Miljökonsekvensbeskrivningens detaljeringsgrad är vald med hänsyn till översiktsplanens översiktliga nivå och det tidiga skedet av beslutsprocessen. Vid detaljplaneläggning däremot avgörs hur mark och vatten används inom ett område och genom planbestämmelser kan användningen regleras. Inför samråd innehöll miljökonsekvensbeskrivningen förslag på åtgärder och revideringar av planförslaget för att minska de negativa effekter som identifierats. Inför granskning har planförslaget i viss mån reviderats i enlighet med förslagen. Vissa av de åtgärdsförslag som återfanns i miljökonsekvensbeskrivningen inför samråd var av sådan karaktär att kommunen kan jobba med dem även efter att planen fastställts.

Kommunens fortsatta arbete består av att implementera och fördjupa de riktlinjer som bedömts medföra positiva effekter för miljön i nya planer, program och strategier. Riktlinjerna och ställningstagandena bör bland annat inkluderas i de fördjupade översiktsplaner som ska tas fram för Byske, Kåge, Boliden och Bureå i närtid. På den skala som den fördjupade översiktsplanen utgör ges även möjlighet till vidare utveckling och anpassning av riktlinjer och ställningstaganden för den specifika orten. Detta för att skapa en röd tråd mellan de olika planeringsnivåerna och säkerställa att översiktsplanens goda ambitioner implementeras genomgående i planeringen. De positiva effekter som bedömts till följd av översiktsplanen förutsätter dessutom ett faktiskt tillämpande av riktlinjer och ställningstaganden inför och i detaljplaneprocessen.

Kommunens kulturmiljöprogram är från 2006. För att möta upp de nya kraven i plan- och bygglagen avseende värdefull kulturmiljö hos Sveriges kommuner, behöver Skellefteå kommun redovisa vilka byggnadsverk, allmänna platser och bebyggelseområden som kommunen bedömer som särskilt värdefulla – och vilken hänsyn som krävs för att ta tillvara dessa värden. Detta görs lämpligen genom att uppdatera eller komplettera nuvarande kulturmiljöprogram.

Den dialog med berörda samebyar som lyfts fram i översiktsplanens riktlinjer bör utföras i god tid, dels för att ge utrymme för ömsesidig kommunikation dels för att skapa förutsättningar som bidrar samebyarnas involvering. Generellt bör kumulativa effekter för rennäringen utredas tidigt i planeringsskedet, och då omfatta större landområden samt klimatförändringar. Kommunen har idag flertalet fördjupade översiktsplaner, de effekter som bedömts i respektive miljökonsekvensbeskrivning kan sammanställas för att skapa transparens och kunskap kring kumulativa effekter och möjliga anpassningar för att förmildra dessa vid planernas genomförande.

Översiktsplanen innehåller goda ambitioner avseende naturmiljö. Rekommendationen är att kommunen verkar för ett samlat kunskapsunderlag, exempelvis en grönplan där befintligheter i form av ekologiska samband och särskilt värdefulla natur-, frilufts- och rekreationsområden redovisas tillsammans med en kartläggning av befintliga ekosystemtjänster och 3-30-300 principen. Ett sådant underlag kan ge kommunen den information som krävs för att i vidare led göra riktade utvecklingsinsatser eller förslå nya naturområden att skydda.

8.2 Uppföljning

Enligt 6 kap. 19§ miljöbalken ska alla planer och program som omfattas av kravet på miljöbedömning följas upp för att se vilken betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet faktiskt medför. Miljöbalken ställer inga preciserade krav på hur uppföljningen ska gå till, men det är en fördel om den integreras i kommunens sedvanliga årliga uppföljning av sin verksamhet och kommunens utveckling. Syftet med uppföljningen är bland annat att kontrollera att negativ miljöpåverkan inte blir större än avsett samt att upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa effekter.

9 Referenser

Boverket. 2024. Regler och vägledning för radon vid uppförande av ny byggnad. https://www.boverket.se/sv/byggande/halsa-och-inomhusmiljo/radon/nybyggnation/ (hämtad 2026-01-13).

Europeiska landskapskonventionen. 2000. https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f3fbe (hämtad 25-11-12)

Naturvårdsverket & Miljömedicinskt centrum i Västra Götalandsregionen. 2024. *Ljudmiljö i naturområden*. https://www.naturvardsverket.se/4a56bf/contentassets/2b28a9e8af72478c8d429d1f5d4e57fa/slutrapport-ljudmiljo-i-naturomraden.pdf

Naturvårdsverket. U.å. *Kulturmiljö, landskap och bebyggelse inom strategisk miljöbedömning.* https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning/kulturmiljo-landskap-och-bebyggelse/#E-1228595468

Ramboll. 2010. *Landskapskaraktärisering Västerbottens län*. Tryck: Länsstyrelsen Västerbotten. https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8cd5a1b19362fb4fc23984/1732539718932/Landskapskarakt%C3%A4risering%20%20V%C3%A4sterbottens%20l%C3%A4n.pdf (hämtad 25-11-12)

Länsstyrelsen. 2025. *Länsstyrelsens synpunkter på avgränsning av MKB, samt inspel till arbetet med ny översiktsplan*. 2025-10-17. Diarienummer: 8706-2025.

Sametinget. 2025. *Konsultation med Sametinget.* https://sametinget.se/konsultationsordning

Skellefteå kommun. 2026a. *PM om jordbruksmark i Skellefteå kommun- värden, avvägningar och hantering i fysisk planering.*

Skellefteå kommun. 2026b. *PM Rennäring- Översiktsplan 2045, Skellefteå kommun*. Bilaga.

Skellefteå kommun. 2015. *LIS- områden- Tematiskt tillägg till översiktsplan, Miljökonsekvensbeskrivning.* https://skelleftea.se/download/18.5f8cc396177db5159bd3c9cf/1616067180834/LIS-3%20MKB_laga%20kraft.pdf

Skellefteå kommun. 2006. *Våra kulturmiljöer- Kulturmiljöprogram för Skellefteå kommun*.

Skogsstyrelsen. 2025. *Hur hyggesfritt skogsbruk påverkar biologisk mångfald: en jämförelse med konventionellt trakthyggesbruk i Sverige.* Rapport 2025/11

Skogsstyrelsen. 2024. *Statistik om fastigheter och ägare.* https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/fastighets--och-agarstruktur/

Vattenmyndigheten Bottenviken. 2022. *Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027- Bottenvikens vattendistrikt*. https://www.vattenmyndigheterna.se/download/18.47dc7e74182e92fe269ba85/1663227783215/%C3%85tg%C3%A4rdsprogram%20f%C3%B6r%20vatten%202022-2027%20Bottenvikens%20vattendistrikt.pdf

Visit Skellefteå. 2019. *Mediabank.* https://lightroom.adobe.com/gallery/5667d4a0b3144fc7b0045a0e8c8e450a/albums/f837cae30025422ab552f32bec09bfd6/assets/f23ea98a905c474f871e886ea86cf435/metadata

Norconsult